

XXXVI

- Kod. Wkp.* — *Kodeks Dyplomatyczny Wielkopolski*, t. I–IV, wyd. I. Zakrzewski, Poznań 1887–1891; t. V, wyd. Fr. Piekosiński, Poznań 1908.
- Koehler — K. Koehler, *Dawne cechy i bractwa strzeleckie. Rzecz osnuta na danych o cechach i o bractwie strzeleckim w Kościanie*, „Roczniki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”, t. XXV, 1899.
- Ks. Gr. Pozn. — Księgi Grodzkie Poznańskie, zespół w APP.
- Liber beneficiorum* — *Liber beneficiorum archidiecezji gnieźnieńskiej*, t. I–II, wyd. J. Łukowski, 1880–1881.
- Linde — S. Linde, *Słownik języka polskiego*, t. I–VI, 1807–1814.
- LWW 1565 — *Lustracja województw wielkopolskich i kujawskich 1564–1565*, cz. I, wyd. A. Tomczak, Cz. Ohryzko-Włodarska, J. Włodarczyk, Bydgoszcz 1961.
- LWW 1616 — *Lustracja województw wielkopolskich z 1616 r.*, AGAD, ASK XLVI, nr 104.
- LWW 1628 — *Lustracja województw wielkopolskich i kujawskich 1628–1632*, cz. I, wyd. Z. Guldón, Wrocław–Warszawa–Kraków 1967.
- MK — *Metryka Koronna*, zespół w AGAD.
- MRPS — *Matricularum Regni Poloniae Summaria*, t. I–V cz. I, wyd. T. Wierzbowski, Warszawa 1905–1919; t. V cz. II, wyd. J. Płocha, A. Rybarski, I. Sułkowska pod red. J. Sawickiego, Warszawa 1961.
- P. sł. biogr. reg.* — *Polski Słownik Biograficzny*.
— regest.
- Rolbiecki — G. J. Rolbiecki, *Prawo przemysłowe miasta Wschowy w XVIII w.*, Poznań 1951.
- SLP — *Städtebuch des Landes Posen*, wyd. H. Wuttke, Leipzig 1864.
- supl. — suplement.
- Vol. leg.* — *Volumina legum*, wyd. J. Ohryzko, t. I–IV, Petersburg 1859.
- Witanowski — M. Witanowski, *Wielkopolskie miasto Koło, jego przeszłość i pamiątki*, Piotrków 1912.

WYKAZ ŚWIĄT OKREŚLAJĄCYCH W TEKŚCIE LUSTRACJI TERMINY ŚWIADCZEŃ ORAZ JARMARKÓW

Divisio Apostolorum	— 15 lipca
Gromnica	— 2 lutego
Krzyżowe Dni (Rogationum)	— poniedziałek, wtorek, środa po Wniebowstąpieniu Pańskim
Nawiedzenie NMP	— 2 lipca
Niedziela Biała (Iudica)	— 5 niedziela Wielkiego Postu
Krzyżowa (Rogationum)	— 5 niedziela po Wielkanocy
Środopustna (Laetare)	— 4 niedziela Wielkiego Postu
Nowe Lato	— Nowy Rok, 1 stycznia
Suchedni	— środa, czwartek, piątek, sobota przed niedzielą 2 Wielkiego Postu, przed niedzielą 1 po Zielonych Świątkach (Trinitatis), po Podwyższeniu Krzyża oraz po ś. Łucji
Świątki	— Zielone Świątki, 7 niedziela po Wielkanocy
Trzy Króle (Epiphania)	— 6 stycznia
Wniebowstąpienie Pańskie (Ascensio Domini)	— czwartek przed 6 niedzielą po Wielkanocy
Wniebowzięcie NMP (Assumptio BMV)	— 15 sierpnia
ś. Bartłomiej	— 24 sierpnia

XXXVI

- Kod. Wkp.* — *Kodeks Dyplomatyczny Wielkopolski*, t. I—IV, wyd. I. Zakrzewski, Poznań 1887—1891; t. V, wyd. Fr. Piekosiński, Poznań 1908.
- Koehler — K. Koehler, *Dawne cechy i bractwa strzeleckie. Rzecz osnuta na danych o cechach i o bractwie strzeleckim w Kościanie*, „Roczniki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”, t. XXV, 1899.
- Ks. Gr. Pozn. — Księgi Grodzkie Poznańskie, zespół w APP.
- Liber beneficiorum* — *Liber beneficiorum archidiecezji gnieźnieńskiej*, t. I—II, wyd. J. Łukowski, 1880—1881.
- Linde — S. Linde, *Słownik języka polskiego*, t. I—VI, 1807—1814.
- LWW 1565 — *Lustracja województw wielkopolskich i kujawskich 1564—1565*, cz. I, wyd. A. Tomczak, Cz. Ohryzko-Włodarska, J. Włodarczyk, Bydgoszcz 1961.
- LWW 1616 — *Lustracja województw wielkopolskich z 1616 r.*, AGAD, ASK XLVI, nr 104.
- LWW 1628 — *Lustracja województw wielkopolskich i kujawskich 1628—1632*, cz. I, wyd. Z. Guldon, Wrocław—Warszawa—Kraków 1967.
- MK — *Metryka Koronna*, zespół w AGAD.
- MRPS — *Matricularum Regni Poloniae Summaria*, t. I—V cz. I, wyd. T. Wierzbowski, Warszawa 1905—1919; t. V cz. II, wyd. J. Płocha, A. Rybarski, I. Sułkowska pod red. J. Sawickiego, Warszawa 1961.
- P. sl. biogr. reg.* — *Polski Słownik Biograficzny*.
— regest.
- Rolbiecki — G. J. Rolbiecki, *Prawo przemysłowe miasta Wschowy w XVIII w.*, Poznań 1951.
- SLP — *Städtebuch des Landes Posen*, wyd. H. Wuttke, Leipzig 1864.
- supl. — suplement.
- Vol. leg.* — *Volumina legum*, wyd. J. Ohryzko, t. I—IV, Petersburg 1859.
- Witanowski — M. Witanowski, *Wielkopolskie miasto Koto, jego przeszłość i pamiątki*, Piotrków 1912.

WYKAZ ŚWIĄT OKREŚLAJĄCYCH W TEKŚCIE LUSTRACJI TERMINY ŚWIADCZEŃ ORAZ JARMARKÓW

Divisio Apostolorum	— 15 lipca
Gromnica	— 2 lutego
Krzyżowe Dni (Rogationum)	— poniedziałek, wtorek, środa po Wniebowstąpieniu Pańskim
Nawiedzenie NMP	— 2 lipca
Niedziela Biała (Iudica)	— 5 niedziela Wielkiego Postu
Krzyżowa (Rogationum)	— 5 niedziela po Wielkanocy
Środopustna (Laetare)	— 4 niedziela Wielkiego Postu
Nowe Lato	— Nowy Rok, 1 stycznia
Suchedni	— środa, czwartek, piątek, sobota przed niedzielą 2 Wielkiego Postu, przed niedzielą 1 po Zielonych Świątkach (Trinitatis), po Podwyższeniu Krzyża oraz po ś. Łucji
Świątki	— Zielone Świątki, 7 niedziela po Wielkanocy
Trzy Króle (Epiphania)	— 6 stycznia
Wniebowstąpienie Pańskie (Ascensio Domini)	— czwartek przed 6 niedzielą po Wielkanocy
Wniebowzięcie NMP (Assumptio BMV)	— 15 sierpnia
ś. Bartłomiej	— 24 sierpnia

ś. Jadwiga	— 15 października
ś. Jan Chrzyciel	— 24 czerwca
ś. Jan Złotousty	— Jan Chryzostom, 27 stycznia
ś. Jakub	— 25 lipca
ś. Marcin	— 11 listopada
ś. Michał	— 29 września
ś. Pawła Nawrócenie	— 25 stycznia
ś. Piotr i Paweł	— 29 czerwca
ś. Stanisław	— 8 maja
ś. Wit	— 15 czerwca
ś. Wojciech	— 23 kwietnia

ZESTAWIENIE JEDNOSTEK MONETARNYCH

1 czerwony złoty	— 180 groszy	1 grosz	— 18 denarów
1 talar twardy	— 90 groszy	1 szeląg	— 6 denarów
1 grzywna (marka)	— 48 groszy	1 grosz praski	
1 floren (złoty)	— 30 groszy	1 kwartnik	

MIARY NASYPNE WYSTĘPUJĄCE W ŹRÓDLE

1 laszt miary wałęckiej	— 60 korcy miary wałęckiej	1 wiertel kaliski	— 14 garncy
1 małdrat = 12 ćwiertni	— 48 wiertelów miary kaliskiej	1 ćwiertnia pyzdrska	— 4 wiertelce
1 beczka kolska	— 6 korcy	1 wiertel	— 8 miarek
1 korzec kolski	— 2 wiertelce	1 wiertel kaliski	— 1/2 korca
1 korzec wałęcki	— 2 wiertelce	1 korzec miary kujawskiej	
		Kościańska miara kaliskiej starej równa	

WYKAZ SKRÓTÓW

a. w tekście źródłowym

a.	— anno, anni	KJM	— Król Jego Mość
a. D.	— anno Domini	kor.	— korzec
b.	— beatus(a)	ks.	— ksiądz
bb.	— beati	ks. ks.	— księża
ćw.	— ćwiertnia (ćwiertni, ćwiercien)	mc	— marca, marka
BMV	— Beatissima Maria Virgo	nro	— numero
d.	— dominus	p.	— pan
dd.	— domini	pp.	— panowie
DNC	— Dominus Noster Clementissimus	PNM	— Pan Nasz Miłościwy
fer.	— feria	r.	— reverendus
fl.	— floren	rr.	— reverendi
g.	— generosus(a)	s.	— sanctus(a)
gg.	— generosi	ss.	— sancti
gr	— grossus, grosz	SRM	— Sacra Regia Maiestas
IMM	— Ich Moście	ś.	— święty(a)
IMMPP	— Ich Moście Panowie	śś.	— święci
JKM	— Jego Królewska Mość	śp.	— świętej pamięci
JM	— Jego Mość	ur.	— urodzony
JMP	— Jego Mość Pan	w. k.	— wielki koronny
JMPani	— Jej Mość Pani	WP	— Wielmożny Pan
JO	— Jaśnie Oświecony	zł	— złoty
JW	— Jaśnie Wielmożny	zł pol.	— złoty polski
JWP	— Jaśnie Wielmożny Pan		

b. w przedmowie i przypisach

AGAD	— Archiwum Główne Akt Dawnych.
APP	— Archiwum Państwowe w Poznaniu.
Arch. Publ. Pot.	— Archiwum Publiczne Potockich, zespół w AGAD.
ASK	— Archiwum Skarbu Koronnego, zespół w AGAD.
Bersohn	— M. Bersohn <i>Dyplomatariusz dotyczący Żydów w dawnej Polsce na źródłach archiwalnych osnuty</i> , Warszawa 1910.
Bibl. Racz.	— Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu.
CDMP	— <i>Codex Diplomaticus Maioris Poloniae</i> , wyd. E. Raczyński, Poznań 1840.
Dok. miast	— Dokumenty miast.
dok. oryg.	— dokument oryginalny.
Karłowicz	— J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki, <i>Słownik Języka Polskiego</i> , t. I—VIII, Warszawa 1900—1927.

Sanctorum [6 XI] a. eodem^a 1660 przez WJM Panią Maryjanę z Święcic, tegoż JW JMP wojewody kaliskiego małżonkę, cum assistentia eiusdem mariti sui, de bonis capitaneatus eiusdem Rogozinensis, advocatiis et villis eo pertinentibus, zeznaną cesyją. Nadto pokazał intromisyją ex actis iisdem castrensibus Naclensibus de actu sabbato post festum Praesentationis BMV proximo [27 XI] a. eodem 1660 in oppidum Rogozno, tum advocatias et scultetias in eodem^b capitaneatu^c existentes, nec non in hereditatem Cieżkie Międzylesie, tum villam Tarnowiec, Garbatka, Owczegłowy, Gosciewo, Zawady, Owieczki, Tłukawy^d, oppidum Budzin, villam Podstolice, [f. 2] Sokolizwo, Bukowiec, tum et in molendina Rogoziniski, Rudny, Ciesielski, Owczygłowski acceptatam, vigore quorum iurium in pacifica possessione capitaneatus eiusdem Rogozinensis exstat.

Miasto Rogoźno

Mieszczanie pokazali przywilej terażniejszego KJM, szczęśliwie nam panującego, confirmationis omnium iurium et privilegiorum de data in Sierakow die 14 mensis Junii a. D. 1658, także śp. KJM Władysława IV de data Varsaviae die 23 mensis Augusti a. D. 1641⁶⁸, in quo continetur privilegium divae memoriae olim Vladislai regis de actu in Medyka ipso die festi ss. Philippi et Iacobi apostolorum [I V] a. D. 1427⁶⁹. Którym to przywilejem JKM ius civile Teutonicum seu Magdeburgense temuż miastu konferować raczył granitiesque [f. 2v] civitatis eiusdem ibidem sunt connotatae. W tymże przywileju continetur confirmatio piae memoriae olim Sigismundi III⁷⁰, tum et aliae condiciones et libertates in eodem privilegio continentur ut fusius praemissa edisserunt.

Pokazali także przywilej śp. Zygmunta III confirmationis de actu Varsaviae die 7 mensis Aprilis a. D. 1599 collatum, in quo continetur privilegium divae memoriae Vladislai regis super villam et scultetiam Międzylesie in eodemque privilegio continetur differentia ratione eiusdem villae et advocatiae sufficienter circumscripta, tum et aliae libertates et condiciones sufficientissime sunt connotatae, idque de actu in Rogozno fer. 2 infra octavas Assumptionis BMV proxima [21 VIII] a. D. 1441⁷¹.

Pokazali także ciż mieszczanie i sam [f. 3] oryginalny przywilej tegoż KJM Władysława⁷² super hoc idem ius Teutonicum, nec non supra villam specificatam Międzylesie — granitiesque in eodem sunt connotatae, videlicet incipiendo a lacu ipsius civitatis usque ad metas villarum Borzuchowo, Studzieniec, Boguniewo et silvam

^a W rkp.: edem.

^b W rkp.: edem.

^c Karta w tym miejscu jest przedarta i wyraz mało czytelny.

^d Tekst uszkodzony; nazwę wsi wstawiono w oparciu o dalszy tekst protokołu lustracji.

⁶⁸ APP, Akta m. Rogoźna, I/20, dok. oryg. z adnotacją lustratorów o dokonaniu rewizji; zob. też MK, 186, k. 334–338.

⁶⁹ APP, Akta m. Rogoźna, I/2, dok. oryg. z adnotacją lustratorów z 1661 r. o dokonaniu rewizji. Arch. Publ. Pot., 304, s. 206–210, odpis. Druk. SLP, nr 47. W odpisie protokołu niniejszej lustracji mylnie podano rok 1422; podobnie mylny rok wydrukowano w CDMP, nr 114, s. 151–157.

⁷⁰ Z 5 XII 1594 r. Zygmunt III potwierdza w nim miastu prawo magdeburskie, wieś Międzylesie, łąki nad rzeką Grzebieniarką, prawo połowu ryb i inne prawa i obowiązki miasta zawarte w dokumentach swoich poprzedników (APP, Akta m. Rogoźna, I/15, dok. oryg. z adnotacją lustratorów z 1661 r.).

⁷¹ Arch. Publ. Pot., 304, s. 222–226, odpis.

⁷² Z 1427 r. (zob. przyp. 69).

Wieś Chowanowko

W niej tylko rataj 1, czynszu nie płaci, tylko grunta folwarkowe zarabia
Folwark za krescencyją in summa prowentu facit . . . . . fl. 47/2

Wieś Słonawy

W tej także tylko rataj 1, czynszu nie płaci, na folwark zaoruje, który to fol-
wark za krescencyją facit . . . . . fl. 52/27

Summa summarum wszystkich dochodów dzierżawy obornickiej facit fl. 566/7.
Stąd wytrąciwszy na różne expensa fl. 166/7, restat in summa fl. 400, od której sumy provenit obojej kwarty do Skarbu Rzeczypospolitej fl. 166.

WIEŚ ŁAGIEWNIKI

in districtu Posnaniensi

Posesorem jest tej wsi seu potius advocatiae JMP Stefan Korzeniowski, pisarz ziemski poznański, i Katarzyna Radlicka, małżonkowie, na co pokazali oblatam przywileju ex actis castrensibus Posnaniensibus de actu fer. 3 post festum s. Andreae apostoli [3 XII] a. 1658 g. Sophiae Laskownicka, olim g. Dobrogosty Korzeniowski consorti relictæ, ad cedendum de eadem villa seu advocatia in personam suprascripti g. notarii terrestres Posnaniensis et consortis ipsius de data in castris ad Torunium die 19 Novembris a. 1658 z łaski JKM terażniejszego konferowanego. Vigore cuius consensus circa eandem oblatam privilegii też JMPani Laskownicka cesyją tę suprascriptam in personas modernorum possessorum zeznała, czego in pacifica possessione exstant.

Ta wieś cale spustoszała i dopiero się 3 ratajów osadziło i chałupnik 1. Ci wszyscy żadnego czynszu nie płacą, tylko grunta dworskie zarabiają.

Folwark exclusa decima za krescencyją in summa (p. 168] prowentu na rok facit . . . . . fl. 127/10

Summa prowentu z tej wsi fl. 127/10.

Z tych wytrąciwszy na expensa fl. 57/10, restat in summa fl. 70. Od której provenit do Skarbu obojej kwarty fl. 28.

[f. 1]

STAROSTWO ROGOZIŃSKIE⁶⁷

Którego na ten czas jest dzierżawcą JMP Stanisław z Grudny Grudziński, a to vigore consensus KJM terażniejszego, szczęśliwie nam panującego, JW JMP Andrzejowi Karolowi Grudzińskiemu, wojewodzie kaliskiemu, przeszłemu staroście rogozińskiemu, de data Samboræ die 26 mensis Augusti a. D. 1660 collati, podług którego przywileju ukazał cesyją przez pomienionego JW JMP wojewodę kaliskiego in castro Naclensi sabbato post festum Omnium Sanctorum proximo [6 XI] a. eodem 1660^a na osobę swoją^a [f. 1v] uczynioną i zeznaną. Pokazał także tenże JMP starosta terażniejszy rogoziński ex actis castrensibus Naclensibus de actu sabbato post festum Om-

^{a-a} Tekst częściowo uszkodzony, częściowo nieczytelny.

⁶⁷ Pełny tekst lustracji starostw rogozińskiego i nowodworskiego (s. 30–59) zachował się w odpisie sporządzonym w 1785 r., przechowywanym w APP w zespole Akt m. Rogoźna, I/32 (f. 1–47).

Mokozecz, in qua silva tantum quattuor stadia pro superscripta villa Międzylesia concessa, tum et incipiendo a flumine Gozebenatka usque ad Garbatka et a via⁷³ Obornicensis usque ad silvam eundo de Regozno versus Oborniki — tum et praetorium rasorum, postrzygalnia dictum, pensum seu waznica et 16 mensas pannorum.

Item pokazali przywilej electionis liberae quattuor virorum de medio sui alicuius expedienda negotia consulatus idoneorum, ex quibus unum generosus capitaneus pro tempore existens, confirmare tenetur absque ulla procrastinatione in quolibet anno, de actu [f. 3v] Varsaviae in conventu Regni die 17 Febr[uar]ii a. D. 1600 otrzymanym⁷⁴.

Pokazali także przywilej śp. KJM Zygmunta super fora annualia et septimanalia primum pro fer. 2 Rogationum, alterum pro festo s. Viti martyris, patroni ecclesiae parochialis, tertium pro festo s. Martini episcopi, septimanale vero forum pro feria 5 de data Cracoviae die S. Trinitatis [31 V] a. 1523⁷⁵.

Item pokazali przywilej śp. KJM Zygmunta III de data 1592 a. Cracoviae die 15 mensis Aprilis, którym przywilejem jarmark pro festo Divisionis Apostolorum [15 VII] temu miastu nadać raczył⁷⁶.

Pokazali także przywilej KJM śp. Władysława IV de data Varsaviae die 23 Augusti a. D. 1641 na dwa jarmarki temuż miastu konferowany, to jest [f. 4] pro festo Epiphaniarum, drugi pro fer. 2 post dominicam Laetare⁷⁷.

Item pokazali przywilej śp. KJM Zygmunta de data Vilnae die 4 mensis Junii a. 1535 et hoc super forum annuale die sabbativo et non dominico celebrandum⁷⁸. Zaczynając się do tego przywileju, aby burmistrz i z radą tego przestrzegali, żeby w niedzielę targów nie bywało żadnych, auctoritate nostra nakazujemy.

Item produkowali przywilej Sigismundi Augusti de data Varsaviae die s. Hedvigis [15 X] a. D. 1556 konferowany, quibus civibus vectigal per unum grossum a quo libet curru per mercatores et vectores peregrinos solvendum idque ad restauracionem pontium in flumine Welna existentium, exigeri concessit⁷⁹.

Cech mielcarski alias piwowarski. — Pokazali przywilej KJM ś. [f. 4v] p. Zygmunta III de data Varsaviae die 5 mensis Novembris a. D. 1615⁸⁰, którym przywilejem ordynacją cechu tego JKM konfirmować raczył.

Cech szewski. — Pokazali przywilej śp. Władysława IV de data Varsaviae in comitiis generalibus Regni die 10 mensis Septembris a. D. 1641⁸¹ onym konferowany, którym przywilejem JKM cech ten in omnibus eorundem punctis et articulis konfirmować raczył.

⁷³ W rkp. mylnie: villa. Zwrot w niniejszym tekście począwszy od słowa incipiendo, a kończąc na versus Oborniki jest dosłowny z dokumentem Władysława Jagiełły z 1427 r. i późniejszymi transakcjami (APP, Akta m. Rogoźna, I/2, I/6, I/15).

⁷⁴ Tamże, I/16, dok. oryg. z adnotacją lustratorów z 1661 r.

⁷⁵ Tamże, I/4, dok. oryg. z adnotacją jw.

⁷⁶ Tamże, I/14, dok. oryg. z adnotacją jw.

⁷⁷ Tamże, I/18, dok. oryg. z adnotacją jw.; MK, 186, k. 329v—330.

⁷⁸ APP, Akta m. Rogoźna, I/7, dok. oryg. z adnotacją jw.

⁷⁹ Tamże, I/9, dok. oryg. z adnotacją jw.

⁸⁰ APP, Akta cechowe m. Rogoźna, nr 8, dok. oryg. z adnotacją jw.

⁸¹ Tamże, nr 11, dok. oryg. z adnotacją jw.

Cech garncarski. — Ukazali ordynacją cechu tego garncarskiego przez urząd miejski radziecki rogoziński nadaną de data w Rogoznie die 6 Julii a. D. 1618 cum appensione sigilli eiusdem oppidi.

Także pokazali tegoż cechu ordynacją z podpisem niegdy JMP Andrzeja Karola Grudzińskiego, starosty [f. 5] rogozińskiego, z przyciśnięciem pieczęci jego, także z podpisem Wawrzyńca Agackiego, burmistrza rogozińskiego, z przyłączeniem pieczęci miejskiej.

Cech krawiecki. — Pokazali ordynacją cechu swego przez JW niegdy JMP Andrzeja Karola Grudzińskiego, wojewodę^a kaliskiego, starostę rogozińskiego, de data et actu in Rogozno fer. 5 ante festum s. Martini episcopi [9 XI] a. 1645⁸² nadaną, rękami tegoż JMP wojewody kaliskiego i z przyciśnięciem pieczęci jego, także sławetnego Marcina Kikanczyka, burmistrza rogozińskiego, podpisaną i pieczęcią miejską zapieczętowaną.

Cech wielki szynkowny, w którym podług zwyczaju kilka rzemiosł includuntur. Ponieważ żadnego prawa temuż cechowi należącego nie pokazali, tedy ich na wolną dyspozycją JM [f. 5v] P. starosty puszczaamy.

Pokazali^b nadto przywilej burmistrz i rajce et tota communitas eiusdem civitatis i wszystkie cechy rzemiosł w tymże mieście będących de data et acta Varsaviae die 23 Augusti a. D. 1641⁸³ konferowany. Którym to przywilejem KJM śp. Władysław IV wszystkie przywileje, prawa, wolności temu miastu, także wszystkie dekreta i przeszłe lustracje i inne wszystkie praerogativas, także temu miastu służące, konfirmować raczył. Które to przywileje modo praemisso produkowane i konnotowane et omni suspicione carentes rewidowawszy, przy tych prawach, wolnościach toż miasto i obywatelów i przy powinnościach in toto zachowujemy, napominając JMP starostę, aby nad prawa i przywileje ich większej powinności na nich nie wyciągał. Więc iż mają vectigal super reparationem [f. 6] pontium in fluvio dicto Węna existentium, tedy przy tymże przywileju mieszczan zachowujemy, onychże napominamy, aby sub amissione eiusdem vectigalis przerzeczone mosty quotannis restaurowali. In eodemque vectigali od nikogo przeszkody żadnej mieć nie mają, i owsem, eodem privilegio miasto to gaudere ma.

Także tychże mieszczan zachowujemy przy produkowanych przywilejach, jako przy jarmarkach, targach i pomienionym vectigal cum ea declaratione, aby na poprawę mostów, dróg i naprawę ratusza te obweniencyje obracali.

Osiadłość miasta tego. — Bywało przed wojną w tym mieście osiadłych domów nro 130. Teraz po spustoszeniu nieprzyjacielskim tylko znajduje się osiadłych domów nro 68, a budek pod ratuszem, w których różne przekupki handle swe drobne odprawują, in nro 12.

^a W rkp.: wojewody.

^b W rkp. następuje skreślone słowo: tedy.

⁸² Zob. tamże, nr 3, dokument z 4 XI 1648, na mocy którego Andrzej Karol z Grudnej Grudziński, starosta rogoziński, wspólnie z władzami miasta Rogoźna potwierdza cechowi krawieckiemu przedstawione sobie artykuły statutowe tego cechu.

⁸³ APP, Akta m. Rogoźna, I/20, dok. oryg. z adnotacją jw.; MK, 186, k. 334—338.

[f. 6v] Zasiadło to miasto na łanach albo śladach nro 18½. Z każdej włóki oddawać powinni po ośm ćwiertni owsa. Przychodziło ćw. nro 148, teraz zaś dla spustoszenia odprzysiężonych łanów nro 13¼ podług juramentu w grodzie poznańskim in positione actorum terrestrium fer. 6 post dominicam Invocavit quadragesimalem proxima [20 II] 1660 a. uczynionego, provenit z łanów nro 5¼, ćw. nro 42 per fl. 1/16, facit . . . . . fl. 64/12

Szosu wszyscy mieszczanie generalnie na rok w dzień ś. Marcina (do którego i Żydzi przykładać się powinni) płacą mc. 20, facit . . . . . fl. 32

Gajowe albo leśne od mieszczan i od obywatelów różnych w mieście zasiadłych, którzy końmi i wołmi do puszczy i lasów według dawnego zwyczaju po drwa tak na budynki, jako i na opał domowy jeżdżą, czyni iuxta modernam possessionem na rok citra vel ultra . . . . . fl. 30

[f. 7] Szewcy. — Na ten czas jest szewców nro 9, którzy tak gajowego, jako i jatecznego zamkowi po gr 12 płacą na rok, facit . . . . . fl. 3/18

Robotę powinni do zamku: każdy z nich z osoby swojej powinien folwarcznej czeladzi nowych butów chłopskich po 4 pary z swego własnego rzemienia dobrych urobić, które im z zamku po fl. 1/12 mają być płacone.

Także podszycia dwoje albo trzewików dwoje, które im mają być po gr 15 także płacone. A gdy to oddadzą, już ich nie powinien zamek do więcej robocizny niewolnić, chyba iuxta cursum modernum płacenia takowej roboty.

Rzeźnicy. — Bywało ich antiquitus nro 16, tandem nro 2, a teraz żadnego nie masz, bo im Żydzi rzemieślo odjęli.

Szynkarki. — Bywało ich antiquitus nro 12, a teraz tylko nro 9. Płacą zamkowi czynszu od szynku po gr 12, facit . . . . . fl. 3/18

[f. 7v] Garnarze seu zduny. Bywało ich 2, a teraz nro 3. Każdy z nich na Suchedni daje garnków nro 60 na potrzebę zamkową, które oddawszy nie powinni żadnej innej robocizny odprawiać zamkowi, tylko za słuszną zapłatą.

Rybacy i ich powinności. — Bywało antiquitus rybaków nro 6, teraz dla spustoszenia nieprzyjacielskiego i wielkich przez przeszłych dzierżawców egzakcyjji tylko ich jest nro 2. Na rok od rzeki płacą po fl. 16, facit . . . . . fl. 32

Obroki także według zwyczaju dawnego po dwa na tydzień oddawają.

Jarmarki. — JMP staroście należą 3 jarmarki: jeden na niedzielę Krzyżową, drugi na ś. Wit, trzeci na ś. Marcin, których obwencyje taxantur citra vel ultra fl. 60. Inne zaś jarmarki należą miastu, z których procentu żadnego [f. 8] nie kładziemy, ponieważ na reparacyją mostów i dróg powinni ten dochód łożyć.

Prasołowie. — Bywało prasołów antiquitus nro 3, teraz tylko nro 2^a, co w budkach pod ratuszem sól sprzedają. Płacą czynszu annuatim po fl. 1/18, facit . . . fl. 3/6

Cło zamkowe, którego iuxta arendam modernam Żydzi rogozińscy annuatim płacą . . . . . fl. 12

ak, iż to jest contra legem publicam, uznawamy mieszczan rogozińskich do tego cła bliższych za tymże kontraktem, wyżej mianowanym, w czym żadnej prepedycyjej nie powinni czynić i od tych czas tej arendy poprzesa-

tać mają, za tą naszą niniejszą ordynacją. Tę arendę, jako Żydzi zastanowili JMP staroście, mieszczanie quotannis płacić powinni.

Stacyji żadnej tak od boru, jako i od łąk nie oddawają, których in proventum onym nie wywodzimy.

[f. 8v] Pieniądze coronationis. — Kwitów z tych pieniędzy zapłacenja nie pokazali, udawając, iż ich nigdy nie dawali, o których i w przeszłych lustracyjach żadnej niemasz noty⁸⁴.

Podwodne pieniądze. — Z zapłacenja tych pieniędzy do Skarbu JKM, na pocztę należących, in simplo powinni dawać po fl. 15, co kwitami de persoluta eadem pensione komprobowali.

Wóz wojenny. — Podczas pospolitego ruszenia, według opisanja przeszej lustracyji i dawnych zwyczajów, pachołka jednego z dobrym muszkietem, szablą, z motyką i siekierą przy wozie o jednym koniu, żywnością naładowanym, wyprawować mieszczanie powinni.

Wybraniec. — Wybrańca jednego z rysztu[n]kiem porządnym wyprawić powinni, gdy [f. 9] tego potrzeba Rzeczypospolitej exposcit.

Ius patronatus. — W tym mieście jest kościół farny tituli s. Viti, iuris patronatus seu collationis venerabilis capituli ecclesiae cathedralis Posnaniensis, vigore cuius praesentationis r. Thomas Grabuszewski, commendarius Rogosinensis, munus parochiatu tenet, habet et possidet. Którego przy wszystkich prawach przed nami produkowanych cale i nienaruszenie zachowujemy, osobliwie circa liberam scisuram lignorum in silvis eiusdem capitaneatus Rogosinensis pro foco et aedificiis ecclesiasticis solummodo competentium. Na co pokazał śp. KJM Kazimierza komisją de data Gnesnae fer. 5 ante festum s. Martini [10 XI] a. D. [f. 9v] 1457⁸⁵ przez pewne osoby w tejsze komisji mianowane odprawioną, a to respectu proventuum et obventionum ad eandem ecclesiam antiquitus servientium, tum et respectu eiusdem liberae scissionis lignorum, tum et respectu pascuorum pro pecoribus, pecudibus et iumentis eiusdem r. domini parochi concessorum, prout eadem commissio expedita et confirmationes eiusdem latius praemissae in se disserunt.

Ma także idem r. parochus na gruncie plebańskim kościelnym garncarza jednego, których antiquitus bywało nro 2. Ten tedy garncarz, ponieważ żadnych gruntów do roboty swojej zamkowych nie zażywa, tedy też JMP staroście od tego swego rzemiosła żadnego podatku dorocznego płacić nie powinien, który de iure samemu plebanowi tylko należeć ma, quem iuribus ecclesiasticis gaudere auctoritate nostra ordinamus.

[f. 10] Bednarze. — Bednarzów teraz jest nro 3. Żadnego czynszu nie dają, tylko do zamku statki różne, tak wielkie, jako i mniejsze, robić powinni. Które im według dawnego zwyczaju po gr 6 płacić powinno.

Pastwiska. — Według dawnego zwyczaju JMP starosta bronić im nie powinien, tak jednak, żeby szkody w zbożach i łąkach nie czynili.

⁸⁴ Wzmianka o płaceniu pieniędzy koronacyjnych występuje w LWW 1628, s. 82.

⁸⁵ Arch. Publ. Pot., 304, s. 210–214, odpis. Pełna treść dekretu tej komisji wpisana jest do dokumentu Kazimierza Jagiellończyka z 22 VI 1458 r.

Wieś Międzylesie
miejska

Ta^a według przywilejów przeszłych królów IMM, jako i terażniejszego KJM Jana Kazimierza, szczęśliwie nam panującego, konfirmacyji należeć ma miastu⁸⁶. Której wsi in pacifica possessione vigore eorundem iurium suorum ad praesens zostawają.

Granice tej wsi podług przywileju śp. KJM Władysława⁸⁷ są [f. 10v] wyżej opisane i według lustracyji przeszłej. W której wsi bywało przedtym osiadłych kmieci nro 7, teraz żadnego niemasz. A za spustoszeniem tej wsi mieszczanie te grunta zasiewali, płacąc z nich owsa ćw. nro 40. Teraz mieszczanie opowiedzieli się, iż żaden z nich tych gruntów nie sieje ani nie zażywa. Zaczym tego owsa ad praesens in proventum nie dedukujemy, gdyż super eandem enormem desolationem jurament in castro Posnaniensi fer. 4 post festum ss. Trium Regum proxima [8 I] a. D. 1659 per consules oppidi eiusdem uczyniony, ad praesens reproduxerunt.

Żydzi. — Było przed wojną przeszłą, szwedzką, osiadłości domów nro 12, a teraz gospodarzów tylko jest nro 4, komorników nro 6. Każdy podług lustracyji a. 1627⁸⁸ z domu powinien płacić po czerwonemu [f. 11] złotemu, facit . . . . . fl. 24

Item rzeźników (a każdy z nich po kamieniu łaju niesmelcowanego do zamku powinien dawać) jest nro 4. Provenit kamieni nro 4 po fl. 3, facit . . . . . fl. 12

Z osobna komorników nro 6, płacą po taleru jednym, facit . . . . . fl. 18

Ciż komornicy względem rzezi po pół kamienia łaju niesmelcowanego powinni oddawać, provenit kamieni nro 3 per fl. 3, facit . . . . . fl. 9

Ci Żydzi nie powinni zbóż żadnych kupować ani handlować odprawować we dni od kościoła Bożego zakazane, aż po nabożeństwach skończonych i to aźby wprzód chrześcijanie na potrzebę swoją zbóż takowych wprzód nakupili. Jednak we dni targowe i jarmarki na rynku przedawać im wolno będzie, boves et oves mactare sine praeiudiciis christianorum, ita tamen ut non nisi sana et cum [f. 11v] scitu magistrilatorum mactent et in macellis suis propriis dividant. Chleb tylko na swą domową potrzebę piec powinni. Piwa ani gorzałek robić i palić nie powinni, ani na szynk z inszych miejsc brać, tylko od mieszczan na własną swoją potrzebę.

Podatki wszelkie i powinności miejskie odprawować powinni zarówno z mieszczany.

Bóżnicy żadnej nie powinni zakładać, i owszem, kiedy procesyje cum Venerabili Sacramento odprawują się albo gdy ksiądz do chorego z Najświętszym Sakramentem pójdzie, w domach swoich zamykać się powinni pod winą pięciu grzywien, toties quoties przed JMP starostą repetenda.

Młyn przy mieście, Miejski nazwany na rzece Wełnie, ma^b kół wałnych dwie

^a W rkp.: Tak.

^b W rkp.: na.

⁸⁶ Zob. s. 31–32.

⁸⁷ Z I VI 1427 r., zob. s. 31.

⁸⁸ LWW 1628, s. 81.

i trzecie słodowe. A folusz spustoszał. Młynarz, imieniem Jan z Ostrowa, młynarski syn, jest tego młyna dzierżawcą [f. 12]. Prawa żadnego nie ma na ten młyn, tylko za niedawnym na trzeciej mierze postanowieniem zamkowym siedzi. Dostawa się na stronę zamkową, wytrąciwszy trzecią miarę młynarską, podług terażniejszej arendy tak za wymiar zbóż różnych, jako i miary słodowe in summa . . . . . fl. 500

Młyn, Ciesielski nazwany na teźże rzece Welnie o dwóch kołach walnych. Którego jest terażniejszym posesorem pracowity Mateusz i małżonka jego według postanowienia z JMP Stanisławem Grudzińskim, starostą terażniejszym rogozińskim, zawartego, podług którego wymiaru na rok powinien dawać żyta małdrów nro 4 miary kaliskiej per fl. 3/2 ćwiertnią computando, facit . . . . . fl. 147/6

Wieprzów powinien karmić nro 3 per fl. 6, facit . . . . . fl. 18

Robót innych młynarskich i [f. 12v] powinności ani zaciągów odprawiać nie powinien dworowi.

WSIE DO STAROSTWA ROGOZIŃSKIEGO NALEŻĄCE

Wieś Tłukawa

W tej wsi bywało antiquitus kmieci nro 15, a szesnasty wybraniec; teraz niemasz tylko nro 4 kmieci osiadłych Polaków, a Niemców nro 3.

Ci kmieci Polacy dawają po 2 ćw. żyta, provenit ćw. nro 8 per fl. 3/2 . . . fl. 24/16

Owsa po 4 ćw., provenit ćw. nro 16 per fl. 1/16 . . . . . fl. 24/16

Kapłonów po 3, nro 12 per gr 8 . . . . . fl. 3/6

Jajec po 3 mendle, przychodzi kop nro 3 per gr 10 . . . . . fl. 1

Robociznę odprawują zwyczajnie do folwarku zawadzkiego podług dawnych lustracyj⁸⁹. Dzień swój jeden wolny we wtorek powinni mieć.

[f. 13] W tej wsi sołtystwo i karczma bywało, teraz funditus te grunta spustoszałe zostają.

Niemców kmieci ut supra nro 3, na czynszach postanowieni, którzy annuatim płacą po fl. 30 . . . . . fl. 90

Ci po parze kurów prostych i po gąsiorze 1 oddają, facit pro toto . . . fl. 1/21

Robić powinni według praw i dawnych zwyczajów na rok 30 dni i dwie podróży.

Orzechy, kiedy się zrodzą, powinni po rozmiarze ich zamkowi dawać.

Wieś Owczegłowy

W tej wsi bywało kmieci nro 11, siedzących na śladach nro 11, teraz ich tylko nro 3. Czynszu płacą rocznego po fl. 10, facit . . . . . fl. 30

Zarabiają do poblížszego folwarku podług dawnego zwyczaju, kiedy im rozkażą. Sprzężaju swego ledwo po połowicy nad przeszłe lata mają.

Orzechy, jako i inni, gdy się zrodzą, dawać powinni.

⁸⁹ Zob. LWW 1628, s. 83. O kmieciach Niemcach nie ma tu wzmianki.

[f. 13v] Młyn na wodzie, która idzie z Skokow; młynarz, imieniem Stanisław Bczyk, jest terazniejszym posesorem, na który pokazał konfirmacją ordynacji albo raczej postanowienia swego z JW JMP Andrzejem Karolem Grudzinskim, wojewodą kaliskim, na on czas starostą rogozińskim. Ten przywilej de data in Boguniew die 24 Maii a. D. 1658 przez KJM terazniejszego, szczęśliwie nam panującego, jest mu konferowany. W którym to postanowieniu odrynował go tenże JMP wojewoda, aby na rok wymiaru oddawał żyta małdrów nro 2 alias ów. 24. Wieprzów podług tegoż postanowienia karmić nro 2 powinien był.

Innych powinności i robót młynarskich według tegoż postanowienia zamkowi oddawać i odprawować [f. 14] nie powinien. Lecz iż ten młyn podczas terazniejszych gwałtownych powodzi zniesiony jest z gruntu, dlatego paktu z niego postanowionego in proventuum nie wywodzimy.

Wieś Owieczki

W tej wsi bywało z dawna kmieci nro 15. Każdy na śladzie siedział, teraz tylko ich jest nro 2; sprzężaj liche mają. Czyszu płacą JMP starościé annuatim po fl. 1/18, facit . . . . . fl. 3/6

Owsa po dziewiąciu wierteli, przychodzi od nich wierteli nro 18 po fl. 0/11/9, facit . . . . . fl. 6/27

Kapłonów po 3, provenit nro 6 po gr 8 . . . . . fl. 1/18

Jajec po 30, kopa nro 1 . . . . . fl. 0/10

Gdy się orzechy zrodzą którego roku, powinni do zamku po półmiarku dawać.

Drugie grunta wszystkie pusto leżą.

Robić powinni według dawnego zwyczaju do folwarku, dzień 1 [f. 14v] wolny w tydzień tylko mając.

Krescencyja folwarkowa. Exclusa decima.

	Kopy	Plon	Wymłot	Wysiew	Wychów ^a	Reszta	Taxa
Żyta	20	4	80	30	20	30	per fl. 0/23 . . . . . fl. 23
Pszenice	7	3	21	8	6	7	per fl. 1 . . . . . fl. 7
Jęczmien[ia]	6	4	24	9	6	9	per fl. 0/23 . . . . . fl. 6/27
Owsa	12	6	72	24	12	36	per fl. 0/11/9 . . . . . fl. 13/24
Siana	1½	—	—	—	¼	1	. . . . . fl. 20

Wieś Sokołów

W tej wsi bywało antiquitus kmieci osiadłych nro 15, a teraz tylko ich jest nro 10. Czyszu płacą dorocznego po fl. 15, przychodzi od nich annuatim . . . . . fl. 150

Kurów prostych po 2, przychodzi nro 20 per gr 4, facit . . . . . fl. 2/20

^a W rkp. zapewne omyłkowo: wychod.

*Po jednym gąsioru, provenit nro 10 per gr 9, facit . . . . . fl. 3

Robić powinni 15 dni we żniwa, a bydłem także 15. [f. 15] Na święta uroczyste drew do zamku przywieźć powinni według dawnego zwyczaju.

Do Bydgoszcze dwie drodże powinni odprawiać, po 4 ćw. zboża na wóz biorąc.

Ta wieś pokazała wespół i z sołtysem rescriptum privilegii non authenticum confirmationis śp. KJM Władysława de data Varsaviae die 3 mensis Aprilis a. 1635 collatum, a to pewnego postanowienia [dla] tej wsi, które niegdy JMPani Barbara Sokołowska, kasztelanka gostyńska, starościna rogozińska, tej wsi nadała. A że autentyku nie okazali, twierdząc, że te prawa przez gwałtowne najechanie ludzi niektórych Jana, ojca, Daniela, syna, Smitow są im przy innych rzeczach, pieniądzech i bydłach zabrane. Na co pokazali dekret z ksiąg [f. 15v] ziemskich poznańskich de data et actu fer. 2 post dominicam Misericordiae [12 IV] a. D. 1660 wyjęty, ad instantiam honestae (honesti Martini Radowski, sculteti de villa eadem Sokółów heredis) consortis z JMPanią Anną Weyherową, niegdy JMP Franciszka Czarnkowskiego, kasztelana poznańskiego, ratione non administratae iustitiae ferowany.

Sołtystwo, którego sołtystwa połowice jednej posesorem zostawa uczciwy Marcin Radowski. Prawa żadnego nie pokazał, bo twierdzili, wyżej opisanym dekretem komprobował, iż te prawa terazniejszej małżonce przez mianowanych Szmitow gwałtownie są zabrane. Podróż zamkową odprawuje jeden raz w rok do Bydgoszczy. Innej powinności nie odprawuje podług dawnego zwyczaju.

[f. 16] Drugą połowicę tego sołtystwa trzyma uczciwy Marcin Szerbski. Prawa także żadnego nie pokazał, twierdząc, iż mu są w teźże wyżej opisanej okazyji przez pomienionych Szmitow zabrane.

Podróż tylko zamkowi, jako jest opisana, do Bydgoszczy jeden raz w rok odprawować powinien. A do innych zaciągów i robocizny nie powinno tychże sołtysów pociągać i przymuszać.

Kaczmarz też jest jeden, Ioachim Lemnan. Czynszu żadnego nie płaci, tylko piwo dworskie szynkuje, a podróż jako i kmiecie odprawuje.

Wieś Gościeiowo

W tej wsi bywało kmieci nro 31½. Każdy z nich na śladzie dzielnym siedział. Teraz ich tylko kmieci nro 11, i to niezupełne sprzężaje mają. Czynszu płacą na rok per fl. 2/12, facit . . . . . fl. 26/12

Owsa sepnego po wiertelu nro 13 [f. 16v], provenit wiertelu nro 143 po fl. 0/11/9, facit . . . . . fl. 54/24/9

Jajec po 3 mendle, kop nro 8 i mendel, per gr 10 . . . . . fl. 2/22/½

Kaczmarzów w tej wsi bywało antiquitus nro 3, teraz tylko 1. Czynszu żadnego nie płaci, tylko piwo dworskie szynkuje.

Rzemieślnik jest nro 1, kołodziej. Czynszu powinien płacić . . . . . fl. 10

Chałupników nro 4, tylko robocizną samą odprawują.

^aKapłonów po 4, provenit nro 44 per gr 8, facit . . . . . fl. 11/22^a

Orzechów, gdy się zrodzą, powinni dawać po półmiarku.

^{a-a} *Dopisane tą samą ręką i tym samym atramentem.*

Krescencyja folwarkowa. Exclusa decima.

	Kopy	Plon	Wymiot	Wysiew	Wychów ^a	Reszta	Taxa
Żyta	60	4	240	90	52	98	per fl. 0/23 . . . . . fl. 75/4
Pszenice	21	3	63	21	10	32	per fl. 1 . . . . . fl. 32
Jęczmien[ia]	20	4	80	32	10	38	per fl. 0/23 . . . . . fl. 29/4
Owsa	30	6	180	60	25	95	per fl. 0/11/9 . . . . . fl. 36/12/9
Grochu	6	2	12	6	2	4	per fl. 1/6 . . . . . fl. 4/24
Siana brogów	2	—	—	—	$\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	per fl. 20 . . . . . fl. 30

Wybrańca wieś powinna wyprawować, [f. 17] na wyprawę którego i JMP starosta, pro tempore będący, podług dawnych zwyczajów przykładać się ma.

Młyn przy tej wsi Ruda nazwany. — Tego młyna jest posesorem pracowity Walenty Flaszka i z żoną swoją. Ma kół dwie walnych. Prawa żadnego nie ma, tylko od niedawnego czasu przez JMP starostę na trzeciej mierze postanowiony jest.

Z którego podług doskonałej inkwizycyi annuatim dostawa się wymiaru citra vel ultra żyta ów. nro 20 per fl. 3/2, facit . . . . . fl. 61/10

Wieprzów karmi nro 2 do roku, facit . . . . . fl. 12

Robocizny żadnej nie odprawuje.

Bywał też in hoc fundo folwark, lecz ab antiquo spustoszał i zaroście tylko borowe zostawają.

Wieś Tarnowiec

W tej wsi bywało osiadłości [f. 17v] kmieci nro 20, mając pod sobą po śladzie jednym roli, teraz tylko jest kmieci nro 6. Czyszu płacą na rok jako i Gościeciewanie per fl. 2/12 . . . . . fl. 14/12

Owsa sepnego po wiertel 13, provenit wiertel 78 per fl. 0/11/9, facit . . . . . fl. 29/27

Kapłonów po 4, provenit nro 24 per gr 8, facit . . . . . fl. 6/12

Jajec po 3 mendele, kop nro $4\frac{1}{2}$ per fl. 0/10 . . . . . fl. 1/15

Zarabiają do gościeciewskiego folwarku tak, jako i Gościeciewanie, albo też do innego folwarku, gdy im secundum exigentiam laborum rozkażą.

Wieś Garbatka

W tej wsi antiquitus bywało kmieci nro 11, każdy na śladzie całym siedział, teraz żadnego kmiecia niemasz, tylko rataj 1, który dworskie bydło i sprzężaj ma. Czyszu żadnego nie płaci, tylko grunta folwarkowe zarabia.

^a W rkp. zapewne omyłkowo: wychod.

[f. 18] Urodzaj folwarkowy, wytrąciwszy ratajkę, wyżynek, kopczyznę, wymłot i dziesięcinę.

	Kopy	Plon	Wymłot	Wysiew	Wychów ^a	Reszta	Taxa
Żyta	25	4	100	37½	22½	60	po fl. 0/23 . . . . . fl. 46
Jęczm[ienia]	10	4	40	14	6	20	similiter . . . . . fl. 15/10
Owsa	20	6	120	45	15	60	po fl. 0/11/9 . . . . . fl. 23
Siana brog[ów]	1½	—	—	—	½	1	. . . . . fl. 20

Innego zboża nie sięją, bo grunta podłe.

Wieś Podstolicze

W tej wsi bywało z dawna kmieci nro 25, każdy ślad zupełny roli pod sobą trzymając, teraz tylko jest kmieci osiadłych nro 2. Płacą czynsz po fl. 1/6, facit . . . . . fl. 2/12

Owsa po 1 ćw. per fl. 1/16, facit . . . . . fl. 3/2

Kapłonów po dwu, per gr 8 facit . . . . . fl. 1/2

Jajec po mendelu jednym . . . . . fl. 0/5

Zagrodników też jest nro 2. Ci tylko robociznę odprawują zwyczajną.

Kaczmarz nro 1, similiter czynszu [f. 18v] żadnego nie płaci, tylko piwo dworskie szynkować powinien.

Smolarz nro 1, czynszu annuatim z boru płaci . . . . . fl. 9

Item smoły na potrzebę dworską podług zwyczaju dawnego beczkę 1 daje.

Urodzaj folwarkowy similiter, wytrąciwszy ratajszczynę.

	Kopy	Plon	Wymłot	Wysiew	Wychów ^a	Reszta	Taxa
Żyta	70	4	280	105	25	150	per fl. 0/23 . . . . . fl. 115
Jęczm[ienia]	10	4	40	16	10	14	per similiter . . . . . fl. 10/22
Owsa	22	6	132	45	15	72	per fl. 0/11/9 . . . . . fl. 27/18
Grochu wozów	4	2	8	3	2	3	per fl. 1/16 . . . . . fl. 3/18

Wieś Brzekwiniec

W tej wsi bywało kmieci nro 5, na czterech śladach zasiedli byli. Teraz te role niemal wszystkie w bór się obróciły, gdyż osiadłości ad praesens żadnej niemasz i jako się ex seria inquisitione pokazało, ledwo jedna włóka albo ślad dworowi pożytkuje. Tylko [f. 19] chałupników jest nro 3, którzy robociznę ręczną odprawują 2 dni w tydzień, a względem borów i rzemieśla swego kołodziejskiego placą annuatim czynszu po fl. 5/15, facit . . . . . fl. 16/15

^a W rkp. zapewne omyłkowo: wychod.

Dawano też przed laty⁹⁰ z różnych wsi ziemiańskich i opactwa wągrowiecki pewne czynsze leśne, których że na ten czas JMP starosta nie odbiera, żadnego procentu z nich nie kładziemy.

Sołtysi i kaczmarze bywali w tej wsi, ale że funditus od wielu lat spustoszoł żadnego od nich procentu nie wywodziemy.

Krescencyja folwarkowa. Excluis excludendis.

	Kopy	Plon	Wymłot	Wysiew ^a	Wychów ^b	Reszta	Taxa
Żyta	30	4	120	37½	22½	60	per 0/23 . . . . . fl. 46
Jęczm[ienia]	6	4	24	9	6	9	per similitur . . . . . fl. 6/27
Owsa	12	6	72	24	12	36	per 0/11/9 . . . . . fl. 13/24
Grochu wo- z[ów]	3	2	6	2	2	2	per fl. 1/6 . . . . . fl. 2/12
Siana brog[ów]	1½	—	—	—	½	1	. . . . . fl. 20

[f. 19v]

Wieś Zawada

W tej wsi bywało kmieci nro 9, każdy z nich na śladzie siedział. Teraz żadnego niemasz, tylko poddani tłuakawscy w tym folwarku zarabiają.

Krescencyja tego folwarku similitur excluis excludendis.

	Kopy	Plon	Wymłot	Wysiew	Wychów ^b	Reszta	Taxa
Żyta	15	4	60	22½	12½	25	per fl.0/23, facit . . . fl. 19/5
Jęczmie[nia]	4	4	16	6	3	7	similitur . . . . . fl. 5/11
Owsa	12	6	72	24	12	36	per fl. 0/11/9 . . . . . fl. 13/24

Innego zboża nie sięją.

Dwór i folwarkowe budynki, przy mieście Rogoźnie będące, funditus od wielu lat spustoszone, także i przy innych wsiach de plano zruinowane. A przy Rogoźnie na gruntach starościńskich wszystkie grunta folwarkowe pusto leżą, z których procentu żadnego nie możemy uznać.

[f. 20]

Miasteczko Budzyn⁹¹

do tego starostwa należące

Mieszczanie pokazali przywilej KJM terażniejszego, szczęśliwie nam panującego de data Varsaviae die 20 Junii a. D. 1649 konferowany, którym to przywilejem

^a Wyraz ten został w rkp. opuszczony, w związku z czym pozostałe nadpisy nad rubrykami umieszczono niewłaściwie.

^b W rkp. zapewne omyłkowo: wychod.

⁹⁰ LWW 1565, I, s. 253—254.

⁹¹ Wypis dochodów z tego miasteczka, sporządzony w 1670 r. z oryginalnej lustracji starostwa

przywilej KJM śp. Władysława IV super ius Teutonicum temu miasteczku nadany in toto aprobować raczył.

Przeciwko któremu przywilejowi JMP starosta terazniejszy rogoziński protestował się, że ci mieszczankowie^a sine scitu et consensu anterioris antecessoris sui in diminutionem proventuum Reipublicae et capitanealium otrzymany jest. [ss]

W tym miasteczku bywało z dawna osiadłości nro 25, teraz tylko 15, którzy po spaleniu w budach mieszkają. Płacą czynszu per fl 1/18, facit . . . . . fl. 24 [f. 20v] Gajowego albo leśnego wkupu każdy z nich osobno płaci per fl. 5/15, facit . . . . . fl. 82/15

Robociznę odprawują 5 niedziel lecie podczas żniwa.

Wójtostwo przy tej wsi jest, ale ex antiquo spustoszało.

Ciż mieszczankowie uskarżali się, że od różnych sąsiad mają krzywdy w oderwaniu im gruntów, które antiquitus do tego miasteczka i starostwa rogozińskiego należą. Zaczynamy podajemy to JMP starości, aby pro munere suo capitaneali eiusmodi diminutioni i alienationi fundorum regalium zabiegał et iure mediante one windykował.

Wieś Bukowiec

W tej wsi jest okupnych kmieci nro 12 oprócz sołtysów. Płacą czynszu na rok per fl. 15, facit . . . . . fl. 180 [f. 21] Kurów prostych po 2 i po 1 gąsiorze, provenit pro toto . . . . . fl. 6/24

Robocizny według dawnego zwyczaju dworowi odprawują, podróży fur 2 ze zbożem do Bydgoszczy odprawować powinni, biorąc po 4 ćwiertnie zboża.

Kaczmarz jest 1 Wojciech Kant. Czynszu żadnego nie płaci, tylko piwo dworskie szynkuje i powinności swe według zwyczaju do dwora odprawuje.

Kowal nro 1, robociznę do folwarku odprawiać powinien.

Zagrodników też jest nro 4 i z kowalem tym rachując czynszu płacą po fl. 2, facit . . . . . fl. 8

Sołtystwa nro 2. W tej wsi są dwa okupni na wydzielonych rolach sołtysi, imieniem: Peter Kuna i Wojciech Megier, i [f. 21v] Peter Megier, syn jego.

Podług opisanja lustracji a. 1638 do Bydgoszczy ze zbożem 2 razy w rok odprawować podróż powinni, a do innych zaciągów i robót nie mają być od JMP starosty i namiesników JM pociągani i przymuszani, i owszem, cale przy prawach im ex antiquo służących konserwowa być powinni.

JEZIORA I STAWY STAROSTWA ROGOZIŃSKIEGO

W lustracji a. 1569⁹² ostatecznie opisane są. Ponieważ z inkwizycji ukazało się, iż są nie spustne i nie rybne, więc iż na sprawowanie niewodów kosztu niemałego potrzeba, dlatego od praesens tylko annuatim citra vel ultra taxatur ad . . . fl. 60

rogozińskiego zachował się w APP (Ks. Gr. Pozn., 707, k. 1308v–1309). Różnice między odpisem z 1785 r. a z 1670 r. są minimalne. Zaznaczono je w przypisach tekstowych.

^a W odpisie lustracji z 1670 r. (APP. Ks. Gr. Poznań, 707, s. 1308v): Mieszczankowie.

⁹² Także w LWW 1565, I, s. 259.

BROWAR I KARCZMY

Za spustoszeniem wielkim nieprzyjacielskim i wniwecz przez wojska [f. 22] różne koronne, jako we wszystkiej Koronie dóbr JKM będących, tak i w tym starostwie, co na oko baczemy, poddanych JKM obrócenia, ten prowent z obwencyji browarnych i gorzelni annuatim tylko taxatur citra vel ultra ad . . . . . fl. 100

Summa summarum wszystkich dochodów starostwa rogozińskiego wynosi fl. 2705/8/9.

Z tych na pp. podstarościę, pisarza prowentowego, urzędników, więc i ratajów salarium annuatim fl. 365/8/9.

Restat summa fl. 2340. Od której provenit kwarty simplae fl. 468, obojej in summa, starej i nowej fl. 936, którą do Skarbu Rzeczypospolitej na każde Świątki w Rawie iuxta praescriptum legum publicarum płacić nakazujemy, reszta zaś podług kwitu kwarcianego de persoluta [f. 22v] quarta in a. praeterito 1660 otrzymanego, a quo de iure competere iuxta taxam modernam Tesauro inferetur.

WIEŚ GONIECZYN

Której terazniejszym posesorem jest JMP Jan Tański, instygator koronny, a to vigore privilegii KJM terazniejszego, szczęśliwie nam panującego, de data Posnaniae die 20 Novembris 1657 a. post decessum nobilis olim Stanislai Kierzki gratiose collati, vigore itaque praefati SRM privilegii, intromissionem acceptam in eadem bona ex actis castrensibus Posnaniensibus de actu sabbato post festum Purificationis BMV [9 II] a. D. 1658 emanatam reproduxit.

W tej wsi żadnej osiadłości niemasz, bo funditus przez nieprzyjacielski [f. 23] cesarza JM i koronne wojska spustoszona jest. Jednak terazniejszy JMP dzierżawca kosztem swoim 2 ratajów osadził i bydła im kupił, z których ratajów żaden czynsz nie idzie, i owszem, tymże ratajom płaci według umowy myto, kopczyznę i inne zwyczajne potrzeby.

Chałupnik też jest jeden. Ten tylko tę jedną robotę odprawuje, czynszu żadnego nie płacąc.

A ponieważ jako się z inkwizycji pokazuje, żadnych czynszów ani akcydensyji JMP dzierżawca z tej wsi spustoszonej nie ma i cale nie bierze, wyjąwszy tylko samę i to dosyć lichą po 2 ratajach, których tak wielkim kosztem foveť, krescencyją, tedy wkładamy na JM, aby quotannis nomine utriusque quartae veteris et [f. 23 v] novae do Skarbu Rzeczypospolitej w Rawie zł pol. 6 płacić dotąd, póki inszej ratione bonorum desolatorum Rzeczypospolita nie uczyni ordynacyji.

WIEŚ RATAIE I ZEGRZE

Possessionis ad praesens JMP Jana Tańskiego, instygatora koronnego, et hoc vigore cessionis de consensu SRM g. Alexandro Ludovico Wolff, capitaneo Felinensi, de data Posnaniae die 21 mensis Januarii a. D. 1658, collato in castro Posnaniensi de actu sabbato post festum s. Agnetis virginis proximo [26 I] a. eodem 1658, per praefatum capitaneum Felinensem factae et recognitae. Pokazał także i intromisyją officiose w te dobra wziętą, coram actis iisdem deactu fer. 5 ante festum Purificationis BMV [31 I] in a. [f. 24] eodem 1658 zapisaną. Przy tej intromisyji pokazany jest i list wieszcy na odebranie tej wsi służący przez godnej pamięci JW JMP Bogusława Leszczyńskiego, podskarbiego wielkiego koronnego, dany, także i inwentarz przez urząd skarbowy circa apprehensionem horum bonorum spisany.

Wieś Rataie

W tej wsi żadnej także osiadłości nie masz, bo funditus spustoszoną tenże JMP dzierżawca objął, jednak kosztem swoim dwóch ratajów osadził i bydła pokupił, którym myta i kopczyznę i inne zwyczajne potrzeby według umowy płaci i oddaje.

Wieś Zegrze

W tej wsi antiquitus bywało kmieci osiadłych nro 12, teraz żadnego [f. 24 v] nie masz, bo funditus spustoszeł za przeszłych dzierżawców. Teraźniejszy jednak JMP dzierżawca 4 chałupników osadził, którzy 2 dni tylko ręczną robocizną w tydzień odprawują.

A iż mieszczenie poznańscy w tych dobrach Rataiach i Zegrzu uzurpują sobie pewne grunta sołtystwa i dysponują niemi pro libitu suo, a na to żadnego prawa — albo byli per litteras innotescentiales obwieszczeni — pokazać nie chcieli, tedy pokazujemy to JMP instygatorowi, aby avulsio Rzeczypospolitej nie była, attendat i prawem ratione praemissorum agat. Więc iż in vicinia jako młynarz do kommandorstwa⁹³ należący i insze grunty pewne odejmować chcą w sąsiedztwie ex conniventia⁹³ przeszłych dzierżawców i na to attendet JMP instygator, aby żadna ujma [f. 25] nie była w dobrach Rzeczypospolitej. Koszt tak wielki na melioracją tych dóbr, funditus przez nieprzyjaciela jako i wojska różne koronne spustoszonych, na oko tracząc, który JMP instygator koronny⁹⁴ in spem futuram alicuius conditionis wyżył i codziennie sprzedaje^b, iż muneri functionis nostrae, abyśmy go likwidowali, non competitur, dlatego pro declaratione et decisione JKM PNM hanc causam remittimus, na ten czas wkładając, aby JM na oboją kwartę tak starą jako i nową zł pol. 12 potannis dotąd, póki Rzeczypospolita względem dóbr spustoszonych inszej nie czyni ordynacyji, płacił.

STAROSTWO NOWODWORSKIE

To starostwo na ten czas trzyma JW JMPani Katarzyna z Donhofow Weyherowa, wojewodzina pomorska, niegdy godnej pamięci JW JMP Ludwika Weyhera, wojewody pomorskiego, wałeckiego i starosty, pozostała małżonka, idque vigore privilegii SRM iuris communicativi cum praefato Jem illustri mariti ipsius de data Varsaviae die 10 mensis Martii a. D. 1650 gratiose per modernum serenissimum regem Ioannem Casimirum DNC concessi super eundem capitaneatum, videlicet Nowy Dwor villasque Nadarzyc, Dudenlak, Szypniewo, Brzeznicza, Budy, Klawiter, Szwiecyca, Kłamer, Witkowo, Skrzatusz, Jaroszewo, Nowydwor, Lezenica, [f. 26] Rosa, Rozwałd, Gostomia i palatinatu Posnaniensi, districtu vero Valecensi consistentes, vigore itaque huius privilegii suprascripti eiusdem capitaneatus cum villis eo servientibus post mortem illustris palatini Pomeraniae, mariti sui, in pacifica possessione exstat.

Wieś Nowydwór z folwarkiem

W tej wsi ab origine kmieci nie bywało i teraz żadnego nie masz. Zagrodników tylko bywało nro 8, a teraz tylko nro 6. Płacą czynszu rocznego po fl. 3/24 fl. 22/24

^a W rkp. litery piąta i szósta są przerabiane, stąd wyraz słabo czytelny.

^b To jest: wydaje. Por. Linde, t. IV, s. 516.

⁹³ Zakon kawalerów Ś. Jana Jerozolimskiego w Poznaniu, posiadający kilka wsi w okolicy miasta na mocy przywilejów z 1218, 1223 i 1238 (Kod. Wkp., I, nr 104, 117, 213).

⁹⁴ Jan Tański.

castellano Srzemensi, ad praesens palatino Derpatensi, de data Varsaviae die 11 mensis Februarii a. D. 1650 gratiose collati, in personas eorundem servientis. Także i za cesyją przez pomienionego JMP wojewodę ex actis castrensibus Posnaniensibus de data et actu fer. 2 post festum s. Margaretae virginis [18 VII] in a. eodem 1650 zeznaną. Także i [s. 19] za intromisyją vigore eiusdem cessionis, ex actis iisdem castrensibus Posnaniensibus de data fer. 2 post dominicam Invocavit [27 II] in a. D. 1651 w te dobra officiose wziętą i zapisaną.

Ta wioska zasiadła na 3 śladach, kmieci bywało przedtym 2, teraz żadnego niemasz. Na co pokazał abjuratę dla spustoszenia, de data in Pyzdry fer. 4 post festum s. Margarethae virginis [16 VII] 1659 a., uczynioną.

Widząc takową tę wsi dezolacyją, gdzie poddanego żadnego niemasz, tylko własnym plugiem zarabiać grunty musi, dlatego onych przy płaceniu połowice kwarty podług ordynacyjej Rzeczypospolitej, in annis praeteritis postanowionej, cale zachowujemy, to jest będą powinni medietatem simplae quartae zł 9 gr 6 płacić, którą in duplo do Skarbu Rzeczypospolitej na każde Świątki w Rawie sub privatione tenutae iuxta praescriptum legis publicae wnosić nakazujemy.

CASTRUM ET OPPIDUM ODOLANOW AC SULIMIRZYCE

cum pertinentiis

Tego starostwa jest posesorem JW JMP Jakub Rozrazewski wojewoda inowrocławski, odolanowski etc. starosta, spółnie z JMPanią Katarzyną ze Bnina Opalinską, małżonką swoją. A to za przywilejem JKM PNM na ustąpienie WJMP Piotrowi Opalinskiemu, podczaszemu koronnemu, staroście przeszłemu odolanowskiemu, de data Lovicii die 7 mensis Novembris a. D. 1652, starostwa odolanowskiego z miasteczkami, Odolanow i Sulimirzyce nazwanemi, wsi Uciechowa z folwarkiem, Chwałczewa z folwarkiem, Raczyce, Jankow, Daniszyn, Nabyszyce, Łąkociny z folwarkiem, także i folwarków Koczura, Glisnice i Baby rzeczonych, więc i ich z dawna należących przyległości, konferowanym, a na osoby IMM simul ac in solidum służących.

Zamek odolanowski

Ab antecessoribus terażniejszego JMP starosty wielkim sumptem na kopcu wymurowany i wałami do obrony, jako na miejscu sposobnym, dobrze opatrzony i ufortyfikowany, który za wtargnieniem do Korony Szwedów, przez nichże był osadzony, a potym za następowaniem wojsk koronnych, gdy Szwedzi, widząc się ad resistentem [s. 20] być insufficientes, z niego ustępując ogniem go cum totali apparatu bellico et munitione znieśli i teraz tylko mury wygorzałe, pusto stojące, zastaliśmy.

Miasto Odolanow

Mieszczanie z przedmieszczany płacą wszyscy poboru z łanów 4.

W samym miasteczku jest osiadłych mieszczanków nro 14, na przedmieściu rolników nro 22, chałupników nro 6, na Górze chałupników nro 8, pustych domów nro 19. Ciż mieszczanie, po potraconych przywilejach iniquitate temporum, inszy pokazali otrzymany przywilej KJM śp. Władysława IV renovatae fundationis oppidi eiusdem Odolanow tum et suburbiorum de data et actu Varsaviae die

7 mensis Februarii a. 1637²⁰ sobie konferowany. W którym powinności obywatelów miasteczka tego są opisane takowe.

Naprzód od młyna siodu wirtel wierzchowaty od 4 ćw. pszennego oddawać powinni. A że się pokazało z registrów czopowych i z inszych inkwizycyj, iż przez rok może być warów nro 42 citra vel ultra, dlatego kładziemy wierteli miary kaliskiej nro 42 per fl. 2, facit . . . . . fl. 84

Kotłowego dają po gr sześci, facit . . . . . fl. 6/12

Czynszu dają piętneżnego z domów, ról, kopanin, łąk i za podwody, i za chodzenie z listami, i za małdr owsa wszyscy . . . . . fl. 160

Łoju smelcowanego wszyscy kamieni in nro 5½, facit . . . . . fl. 22

Chmielu z każdego domu mieszczanie, rolnicy i chałupnicy dają po wiertelu, nro 50 per gr 7½, facit . . . . . fl. 12/15

Żąc na folwarku koczurskim a nie gdzie indziej 2 dni powinni, łąkę posiec i siano zwieźć do Koczura, owies na folwarku koczurskim dzień siec, do pożogów ratowania, do zawłóczenia rynien, do łowienia łabęci, także podczas nieprzyjaciela pogranicznego z rusznicami do zamku stawać, także do sieci chodzić powinni. Jednak do budowania i opału drzewo zażywać mają i żadnego wkupu dawać nie powinni. Także żer wolny w lasach starostwa tego mieć mają, za który żadnego podatku nie powinni dawać do zamku od swoich świni, jednak obcych na to nie mają przyjmować sub privatione tych świni obcych. Prześła zwyczajne w mostach wydzielone naprawować mają. Nakazujemy tedy, aby według tego przywileju KJM ciż mieszczankowie zachowani byli, a do niezwyčajnych ciężarów nie byli pociągani.

Cło zamkowe. — Iż teraz dla złych dróg furman nie jedzie i z bydłami na kilka mil omijają, jako się z inkwizycyjej pokazało, nie uczyni więcej nad . . . fl. 40

[s. 21] Podwodne pieniądze. — Według ostatniej lustracyje a. 1637, [s] którą autentyczną pokazali, powinni dawać fl. 1/6, ani więcej kwitów nie pokazali, twierdząc, że im one żołnierze pobrali i popsowali.

Rzemieślnicy. — Rzemieślników wszystkich, mianowicie szewców według dawnych lustracyj, mianowicie anni 1637 zachowujemy.

Młyn o dwóch kołach pod zamkiem. — Ale na ten czas jedno walne koło mele. Młynarz na trzeciej mierze postanowiony. Dostaje się annuatim wymiaru (deducta tertia parte młynarzowi, a to wytrąciwszy na to kamień, który zamek kupuje) żyta kor. nro 30 per fl. 1/16, facit . . . . . fl. 46

Wieprzów powinien karmić nro 2. Tych w prowent także nie rachujemy, cale ich na sprawowanie kamieni i inne statki młynarskie zostawując.

Ten młyn Szwedzi spalili na ten czas, gdy zamek zruinowali, który młyn terazniejszy JMP starosta²¹ z wielkim kosztem pobudował.

Ten młynarz powinien poprawę mostów i poręcza z siekierą opatrować według potrzeby. Pastewnik jest za tym młynem do zamku, aż do samego przedmieścia, ex antiquo należący.

²⁰ APP, Akta m. Odolanowa I/4, dok. oryg.

²¹ Jakub Rozrażewski.

Ius patronatus. — Kollacyj JKM, do której pokazał r. pater Sigismundus Gidzielski parochus Odolanoviensis, praesentationem ad ecclesiam parochialem Odolanoviensem serenissimi regis piaie memoriae Vladislai IV de data Cracoviae die 15 mensis Martii 1633 collatam.

Do tego kościoła parochialnego odolanowskiego ex antiquo przynależy kościół ś. Barbary na przedmieściu, do którego kościoła dom księży i placów pustych nro 2.

Drogi porządnie powinni na rynku naprawiać mieszczanie i w ulicach, także bramy miejskie dwie, most jednak zamek równo z mieszczany powinien naprawiać i przesła.

KUŹNICE DO TEGO STAROSTWA NALEŻĄCE

Pierwsza kuźnica, Swieca rzeczona, którą funditus nieprzyjacieli spalił, w przeszłym roku dopiero ją JMP starosta zbudował i z kosztem niemałym postawił na stawie Świeckim.

[s. 22] Druga kuźnica, Bugdaj nazwana, także przed Szwedami nowo była postawiona, lecz i tę także spalili i dopiero także w przeszłym roku z wielkim kosztem zbudowana.

Przy tych kuźnicach stawy, pierwszy Swieca i Bugdajski, niespustne, Zawicki staw zerwany, Zborowski pusty, bo upustów niemasz, które z wielkim kosztem potrzeba wystawić, Harych niespustny, Kalisty błotem zalazł, pusty, staw Kleszczowski w boru spustny, który i teraz zastawny, który JMP wojewoda narybił dobrze.

Te stawy, ponieważ niektóre przesycają, a osobliwie te, przy których kuźnice są postanowione i świeżo jako przed inkursją Szwedów, tak po ich i przez nichże spaleni, temi czasy z wielkim JMP wojewody, terażniejszego odolanowskiego starosty²², sumptem ad pristinum rediguntur et reaedificantur statum. Uważywszy dobrze ich prowent i potoczne na rzemieślników kuźnickich ekspensy, taksujemy annuatim ad . . . . . fl. 150

Te także stawy, ponieważ niektóre błotem pozalaziły i wielkiego sumptu na szlamowanie potrzebują, a drugie też in parte Szwedzi pospuszczawszy wyłowili, na których narybek niemałego potrzeba kosztu, dlatego onych prowent annuatim tylko taksujemy ad . . . . . fl. 120

WSI DO TEGO STAROSTWA NALEŻĄCE

Nabyszyce

Ta wieś zasiadła na łanach nro 4, co kwitami poborowemi komprobowano. Teraz w tej wsi jest osiadłych kmieci nro 11, którzy różnie czynsz płacą. Którego provenit . . . . . fl. 26/21

²² Jakuba Rozrażewskiego.

Każdy z nich po parze kapłonów, provenit nro 22 per gr 8, facit . . . fl. 5/26
 Kurów prostych od łącznego dają wszyscy nro 26 per gr 4, facit . . . fl. 3/14
 Jajec po dziesięci, facit kopa 1/50 . . . . . fl. 0/18/6
 Owsa sepnego każdy daje po trzynastu wiertli, provenit wiertli in nro 143 per
 gr 11½, facit . . . . . fl. 54/24/9
 Chmielu po jednemu wiertlu, facit wiertli nro 11 per gr 7½ . . . . . fl. 2/22/9
 Robią podług dawnych zwyczajów. Dzień jeden wolny mają, w który nie po-
 winni ich na podróż wyganiać.
 Ogrodników nro 13. Płacą czynszu per gr 12½ . . . . . fl. 1/7/9^a
 Kaczmarz płaci czynszu fl. 4, kowal zł 5, facit . . . . . fl. 9
 Manny dają kmiecie po 3 kwarty, a ogrodnicy po jednej. Provenit kwart nro 36
 per gr 3 facit . . . . . fl. 3/18
 [s. 23] Pustych domów 6 i z gruntami.

Wieś Daniszyn

Z tej wsi poboru płacą z łanów nro 5. Jest osiadłych kmieci, co na zimę
 siali, nro 12, a spustoszałych nro 11. Różnie czynsz płacą, którego od nich pro-
 venit . . . . . fl. 22/12
 Kapłonów po 2, provenit kapłonów nro 24 per gr 8 . . . . . fl. 6/12
 Kurów prostych po dwu, jajec po dziesięci, facit pro toto . . . . . fl. 3/6^b
 Manny po 2 kwarcie, per gr 3, facit . . . . . fl. 2/12
 Owsa po trzynastu^c wiertli, provenit wiertli nro 156 per gr 11/9 . . . . . fl. 59/24
 Chmielu po 1 wiertlu, facit . . . . . fl. 3
 Kaczmarz płaci czynszu fl. 4, kowal płaci czynszu fl. 2/15, facit . . . . . fl. 6/15
 Robią podług dawnych zwyczajów. Dzień wolny 1 mieć mają, w który na żadną
 podróż nie mają być wyciągani.

Wieś Łąkociny

z folwarkiem

Pobór płacą z łanów nro 5¼. Jest osiadłych na ten czas kmieci nro 9, a pustych
 chałup nro 10 i z gruntami, które odłogami i pozarastałe leżą. Płacą czynsz róż-
 nie, którego provenit . . . . . fl. 17/21
 Kapłonów dają po parze, facit kapłonów nro 18 . . . . . fl. 4/24
 Kurów prostych dają po 4, przychodzi za nich . . . . . fl. 4/24
 Manny dają po 2 kwarcie, provenit kwart nro 18, per gr 3 . . . . . fl. 1/24
 Owsa po trzynastu wiertli, provenit wiertli nro 117 per gr 11/9 . . . . . fl. 44/25/9
 Chmielu po jednemu wiertlu, facit . . . . . fl. 2/7/9
 Kaczmarz płaci czynszu fl. 3, kowal fl. 5 facit . . . . . fl. 8

^a Z przemnożenia wypada fl. 5/12/9. Podana w rkp suma wypada z przemnożenia gr 12 1/2 przez 3, a nie 13.

^b Z wyliczenia wypada fl. 3/26. Ceny zob. wieś poprzednia.

^c W rkp. omyłkowo: trzystastu.

Ogrodnikó[w] nro 2.

Chałupników nro 2. Nie płacą czynszu.

Robią podług dawnych zwyczajów, a dzień 1 wolny mieć mają.

[s. 24] Krescencyja folwarkowa. Exclusa decima. Wiertel kaliski.

	Kopy	Plon	Wymłot	Wysiew	Wychów	Reszta	Taxa
Żyta	13	4	52	20	20	12	per fl. 0/23, facit . . . fl. 9/6
Pszenice	37	3	111	30	6	75	per fl. 1 . . . . . fl. 75
Jęczmienia	22	4	88	18	6	64	per fl. 0/23 . . . . . fl. 49/2
Owsa	30	6	180	60	12	108	per fl. 0/11/9 . . . . . fl. 41/12
Grochu	3	2	6	2	2	2	per fl. 1/6 . . . . . fl. 2/12

Wieś Wierzbno

Poboru płacą z łanów nro 4. Teraz jest osiadłych kmieci nro 7. Płacą czynszu per fl. 2, facit . . . . . fl. 14

Po parze kapłonów, kur prostych similiter, jajec po dziesięci, facit pro toto . . . . . fl. 5/29/6^a

Owsa po trzynastu wiertli, provenit wiertli nro 91 per gr 11/9 . . . . . fl. 34/26/9

Chmielu po wirtlu, facit . . . . . fl. 1/22/9

Kaczmarz płaci fl. 4, kowal także czynszu fl. 5, facit . . . . . fl. 9

Robią podług dawnych zwyczajów, a dzień 1 wolny mieć mają, w który na żadną podróż nie mają być wyciągani.

Wieś Chwaliszew

Z tej wsi antiquitus z łanów nro 7 płacono pobór. Bywało osiadłych kmieci nro 11. Ad praesens tylko jest osiadłych nro 3. Płacą czynszu per fl. 2, facit . . . . . fl. 6

Kapłonów po parze, kur prostych similiter, jajec po dziesięci, facit pro toto . . . . . fl. 2/12^b

Owsa sepnego po trzynastu wiertli, facit wiertli nro 39 per gr 11/9 . . . . . fl. 14/28/9

Chmielu po 1 wirtlu . . . . . fl. 0/22/9

Manny po 2 kwarcie . . . . . fl. 0/18

Robociznę odprawują, jako i w innych wsiach.

^a Z wyliczenia wypada fl. 5/29/12. Ceny zob. s. 106.

^b Z wyliczenia wypada fl. 2/17.

[s. 25] Krescencyja folwarkowa. Exclusa decima. Wirtel kaliski.

	Kopy	Plon	Wymiot	Wysiew	Wychów	Reszta	Taxa
Żyta	43	4	172	72	20	80	per fl. 0/23, facit . . . fl. 51/10 ^a
Pszence	5	3	15	4	2	9	per fl. 1 . . . . . fl. 9
Grochu	1 $\frac{1}{2}$	2	3	1	1	1	. . . . . fl. 1
Owsa	20	6	120	40	10	70	per fl. 0/11/9 . . . . fl. 26/25

Wieś Raczyce

Z tej wsi płącą poboru z łanów nro 3. Teraz jest osiadłych kmieci nro 10. Czyszu płącą po fl. 2, facit . . . . . fl. 20
 Kapłonów po 2 per gr 8 . . . . . fl. 5/10
 Jajec po dziesiąci, kopa per gr 10 . . . . . fl. 0/16/6^b
 Owsa każdy daje po wiertli nro 3, facit nro 30 per fl. 0/11/9 . . . . . fl. 11/15
 Chmielu po wiertelu jednym, facit wiertli nro 10 . . . . . fl. 2/15
 Manny po 2 kwarcie, per gr 3, facit . . . . . fl. 2
 Kaczmarz, kowal żadnego czyszu nie dają.
 Chałupników nro 3. Ci dają manny po kwarcie jednej, facit . . . . . fl. 0/9

Wieś Iankowo

Z tej wsi płącą poboru z łanów nro 2. Bywało kmieci antiquitus osiadłych nro 7. Ad praesens tylko jest osiadłych nro 2. Płącą czyszu per fl. 2, facit fl. 4
 Kapłonów po 2, kur prostych po 3, jajec po dwudziestu, facit pro toto . . . . . fl. 2/2/12
 Owsa sepnego po 3 wiertle, provenit nro 6, facit . . . . . fl. 2/11/9^c
 Manny po 3 kwarty . . . . . fl. 0/18
 Szółtystwo. — Tego szółtystwa jest posesorem Grzegorz Żuk, szółtysz, który posługę do zamku odprawuje, a osobliwie z listami jeździć. Płaci czyszu na rok . . . . . fl. 14
 Ten szółtysz pokazał litteras SRM piae olim memoriae Vladislai IV de data Varsaviae die 8 mensis Julii a. D. 1641 collatas, quibus SRM honestam Sophiam Żukowa, matrem ipsius, et praedictum scultetum circa usum et pacificam possessionem conservat, których i my przy tymże prawie zachowujemy.

[s. 26]

MŁYNY DO STAROSTWA NALEŻĄCE

Pierwszy młyn Harych. Piotr Harych, młynarz, na trzeciej mierze postanowiony. Z dostatecznej inkwizycyjej dostawa się annuatim wymiaru do zamku małdr nro 1 alias kor. nro 24 per fl. 1/16 facit . . . . . fl. 36/24

^a Z przemnożenia wypada fl. 61/10.^b Z przemnożenia wypada gr 16/12.^c Z przemnożenia wypada fl. 2/9.

Wieprza 1 powinien karmić, facit . . . . . fl. 6

Dwa dni robić powinien siekierą około poprawki budynków folwarkowych.
Ten młyn na Baryczy wysycha.

Drugi młyn na stawie Chrusciskim. Stanisław młynarz, Chruscinski rze-
czony, daje na rok podług postanowienia wymiaru żyta małdr 1, facit . . fl. 36/24

Wieprza 1 karmi, facit . . . . . fl. 6

Dwa dni robić powinien siekierą i podróż w rok do Torunia raz.

Ten staw nie ma żywej wody, tylko leśną z śniegów i deszczów.

Trzeci młyn, Cegła nazwany, similiter żyta małdr i wieprza jednego, facit . .
. . . . . fl. 42/24

Czwarty młyn Niemiec similiter daje . . . . . fl. 42/24

Piąty młyn Kuznik similiter postanowiony, facit . . . . . fl. 42/24

Po 2 dni robić powinni siekierą i podróż raz w rok do Torunia.

Folwark na Babach

Krescencyja. Exclusa decima. Wiertel kaliski.

	Kopy	Plon	Wymłot	Wysiew	Wychów	Reszta	Taxa
Żyta	90	4	360	135	25	200	per fl. 0/23, facit . . fl. 153/10
Pszenice	42	3	126	60	6	60	per fl. 1 . . . . . fl. 60
Jęczmienia	18	4	72	28	6	38	per fl. 0/23, facit . . fl. 29/4
Grochu	2	2	4	1	1	2	per fl. 1/6 . . . . . fl. 2/12
Owsa	59	6	354	118	20	216	per fl. 0/11/9 . . . . fl. 82/24

Folwark Koczur nazwany

Krescencyja. Exclusa decima. Wiertel kaliski.

	[Kopy]	[Plon]	[Wymłot]	[Wysiew]	[Wychów]	[Reszta]	[Taxa] ^a
Żyta	44	4	176	66	20	90	per fl. 0/23, facit . . fl. 69
Jęczm[ienia]	6	4	24	8	4	12	per fl. 0/23 . . . . . fl. 9/6
Owsa	28	6	168	54	12	102	per fl. 0/11/9 . . . . fl. 39/3

Insze się zboże nie rodzi.

[s. 27]

Folwark Gliśnica

Krescencyja. Exclusa decima. Wiertel kaliski.

	Kopy	Plon	Wymłot	Wysiew	Wych[ów]	Reszta	Taxa
Żyta	17	4	68	25	20	23	per fl. 0/23, facit . . fl. 17/19
Jęczmienia	9	4	36	12	4	20	per fl. 0/23 . . . . . fl. 15/10
Grochu	2½	2	5	1	1	3	per fl. 1/6 . . . . . fl. 3/18
Owsa	16	6	96	32	10	54	per fl. 0/11/9 . . . . fl. 20/21

^a Ten i sąsiednie wyrazy uzupełniono — w rkp. ta tabela wyjątkowo bez nagłówka.

Wieprza 1 powinien karmić, facit . . . . . fl. 6

Dwa dni robić powinien siekierą około poprawki budynków folwarkowych.

Ten młyn na Baryczy wysycha.

Drugi młyn na stawie Chrusciskim. Stanisław młynarz, Chruscinski rzeczony, daje na rok podług postanowienia wymiaru żyta małdr 1, facit . . . fl. 36/24

Wieprza 1 karmi, facit . . . . . fl. 6

Dwa dni robić powinien siekierą i podróż w rok do Torunia raz.

Ten staw nie ma żywej wody, tylko leśną z śniegów i deszczów.

Trzeci młyn, Cegła nazwany, similiter żyta małdr i wieprza jednego, facit . . .

fl. 42/24

Czwarty młyn Niemiec similiter daje . . . . . fl. 42/24

Piąty młyn Kuznik similiter postanowiony, facit . . . . . fl. 42/24

Po 2 dni robić powinni siekierą i podróż raz w rok do Torunia.

Folwark na Babach

Krescencyja. Exclusa decima. Wirtel kaliski.

	Kopy	Plon	Wymłot	Wysiew	Wychów	Reszta	Taxa
Żyta	90	4	360	135	25	200	per fl. 0/23, facit . . . fl. 153/10
Pszence	42	3	126	60	6	60	per fl. 1 . . . . . fl. 60
Jęczmienia	18	4	72	28	6	38	per fl. 0/23, facit . . . fl. 29/4
Grochu	2	2	4	1	1	2	per fl. 1/6 . . . . . fl. 2/12
Owsa	59	6	354	118	20	216	per fl. 0/11/9 . . . . . fl. 82/24

Folwark Koczur nazwany

Krescencyja. Exclusa decima. Wirtel kaliski.

	[Kopy]	[Plon]	[Wymłot]	[Wysiew]	[Wychów]	[Reszta]	[Taxa] ^a
Żyta	44	4	176	66	20	90	per fl. 0/23, facit . . . fl. 69
Jęczm[ienia]	6	4	24	8	4	12	per fl. 0/23 . . . . . fl. 9/6
Owsa	28	6	168	54	12	102	per fl. 0/11/9 . . . . . fl. 39/3

Insze się zboże nie rodzi.

[s. 27]

Folwark Glińnica

Krescencyja. Exclusa decima. Wirtel kaliski.

	Kopy	Plon	Wymłot	Wysiew	Wych[ów]	Reszta	Taxa
Żyta	17	4	68	25	20	23	per fl. 0/23, facit . . . fl. 17/19
Jęczmienia	9	4	36	12	4	20	per fl. 0/23 . . . . . fl. 15/10
Grochu	2½	2	5	1	1	3	per fl. 1/6 . . . . . fl. 3/18
Owsa	16	6	96	32	10	54	per fl. 0/11/9 . . . . . fl. 20/21

^a Ten i sąsiednie wyrazy uzupełniono — w rkp. ta tabela wyjątkowo bez nagłówka.

Wieś Uciechow

Z tej wsi poboru płacą z łanów 3. Kmieci ad praesens jest nro 4. Czyszu
 płacą per fl. 2, facit . . . . . fl. 8
 Kapłonów po 2, facit nro 8 per gr 8, facit . . . . . fl. 2/4
 Owsa po wiertelu 3, facit nro 12 per gr 11/9 . . . . . fl. 4/18
 Chmielu po wirtlu jednym, facit nro 3 per gr 7½ . . . . . fl. 0/22/9
 Manny po 2 kwarcie, per gr 3 . . . . . fl. 0/24
 Kołodziejów nro 2. Daje każdy per fl. 7, facit fl. 14
 Kaczmarz jest jeden. Nic nie daje.

Krescencyja folwarkowa. Exclusa decima. Wirtel kaliski.

	Kopy	Plon	Wymiot	Wysiew	Wychów	Reszta	Taxa
Żyta	113	4	452	170	30	252	per fl. 0/23, facit . . fl. 193/6
Jarki	7	4	28	14	—	14	per fl. 0/23 . . . . . fl. 10/22
Pszence	11	3	33	9	3	21	per fl. 1 . . . . . fl. 21
Jęczmienia	5	4	20	5	4	11	per fl. 0/23 . . . . . fl. 8/13
Grochu	4	2	8	2	2	4	per fl. 1/6 . . . . . fl. 4/24
Owsa	43	6	258	96	24	138	per fl. 0/11/9 . . . . fl. 52/27
Siana woz[ów]	30	—	—	—	10	20	per fl. 1 . . . . . fl. 20

[s. 28]

Miasteczko Sulmirzyce

Mieszczankowie produkowali ex actis castrensibus Calissiensibus de data et actu fer. 5 post festa solemnia s. Pentecostes [10 VI] a. 1604 oblatę privilegii SRM piae memoriae olim Sigismundi III, quo foundationem seu locationem oppidi eiusdem Sulmirzyce olim g. Nicolas Grusczyński, subdapifer Posnaniensis, Odolano-wiensis capitaneus, ex consensu itidem piae memoriae Casimiri, regis Poloniae, ex villa in oppidum Sulmirzyce erexit et transtulit nec non libertates in eodem privilegio descriptas contulit SRM idem Casimirus de actu et data sabbato ipso die festi s. Martini pontificis [12 XI] a. D. 1457. [ss]

Postmodum vere prae-nominata SRM Sigismundus III de data Cracoviae die 20 mensis Maii 1604 benigne approbavit.

Postmodum produxerunt itidem ex actis castrensibus Calissiensibus de data sabbato post festum s. Luciae virginis [14 XII] a. D. 1652 itidem oblatam privilegii SRM piae memoriae olim Vladislai IV de data Cracoviae in comitiis coronationis in a. 1633, similiter et alterius privilegii oblatam ex actis castrensibus Calissiensibus de actu et data fer. 3 in vigilia festi natalis s. Ioannis Baptistae [23 VI] a. D. 1654 SRM Ioannis Casimiri DNC de actu et data Varsaviae in comitiis generalibus die 18 mensis Junii a. D. 1654. Quibus privilegiis locationem eiusdem oppidi tum et alia privilegia superius recensita approbant. Że oryginalów nie pokazali tylko oblaty, manifestowali się, że te przywileje przez ogień popalone są.

Cechy — Cechy kowalski, kołodziejski, bednarski, sztalmaski, stolarski pokazali przywilej KJM śp. Władysława IV de actu at data Varsaviae die 18 mensis Maii a. 1646. Którym to przywilejem JKM porządek tego cechu, od miasta Kalisza i urzędu tamecznego kaliskiego de actu et data die 19 mensis Maii a. D. 1626 wzięty i przyjęty, konfirmować im raczył.

Opowiedzieli się też bracia cechu garncarskiego, kuśnierskiego i krawieckiego, że takoweż ordynacje cechu swego mieli i aprobacje śp. KJ Zygmunta III, które iniquitate temporum pogorzały, gdy miasteczko i kościół funditus zniesione były.

Osiadłość miasteczka. — Płacą pobór z łanów nro 14. Osiadłości bywało przedtem nro 182, teraz ich tylko nro 100, gdyż przez ogień, powietrze i uciążenie żołnierskie spustoszało. Pustych domów i z placami nro 82.

Czynszu z domów, ról, łąk, kopanin, ogrodów, piądzynego ogółem wszystko miasteczko płaci . . . . . fl. 396
 [s. 29] Owsa wiertelki kaliskich nro 235 per gr 11/9 . . . . . fl. 90^a
 Kapłonów nro 100 per gr 8 . . . . . fl. 26/20
 Jajec kop nro 4 per fl. 0/10, facit . . . . . fl. 1/10
 Wiatraków mieszczanie mają in nro 6. Z tych dają z każdego per fl. 12, facit . . . . . fl. 72

Pusty wiatrak jeden.

Rzeźnicy byli przedtym, teraz niemasz żadnego. Dawali wszyscy ogółem do zamku odolanowskiego kamień łaju niesmelcowanego.

Rzemieślnicy wszyscy i garncarze żadnych podatków nie dawali i nie dają ich do zamku.

Miar od słodów piwnych, które z samej pszenice powinni zalewać 4 ćw., dają po wiertelku jednemu od waru. Dostaje się na rok, jako z czopowych registrów i inkwizycyji się pokazało, wiertelki nro 36, per fl. 1, facit . . . . . fl. 36

Podwodne pieniądze. — Pokazali kwit p. Sebastiana Walminskiego de data die 5 Februarii 1659 z oddania tych pieniędzy oraz za 4 lata ab a. 1655 usque ad a. 1658 inclusive.

Wóz wojenny. — Woza wojennego nie zwykli wyprawować. Także i koronacyjnych pieniędzy nie dają.

Opowiedzenie. — Uskarżali się też ciż mieszczanie na dziedzica i dzierżawcę terażniejszego miasteczka Zdunów i wsi Pyzyc, także i inszych, iż im gruntów niemało, do Sulmierzyc ab antiquo należących, violento modo odbierają i na ich własnych gruntach wozy, siekiery i bydła zabierają, onych samych biją i znieważają i różnemi pozwami, procesami na zniszczenie miasteczka tego agrawują. Więc kościółek Ś. Marcina, który antiquitus przez obywatelów miasteczka Sulmierzyc jest zbudowany na własnym gruncie sulmirskim KJM, per violentiam odejmują. Którego kościoła in usu et possessione ks. pleban sulmirski zostawał i w nim nabożeństwo odprawował. Zaczym nakazujemy auctoritate nostra, aby JMP wojewoda inowrocławski, starosta odolanowski, dzierżawca sulmirski, o te wiolencyje i odjęcie gruntu prawem czynił i aby ujma nie była w gruntach KJM, przestrzegać ma.

^a Z przemnożenia wypada fl. 90/2/9.

[MŁYN, BROWAR I PUSZCZE]

Młyn o jednym kole walnym na rzece, Płonna rzeczonej. Daje młynarz według ustawy żyta małdrów nro 1½ alias ćw. nro 18 per fl. 3/2, facit . . . . . fl. 55/6

Wieprza karmi nro 1, facit . . . . . fl. 6

[s. 30] Browar. — Ponieważ z krescencyj folwarkowych zboża (które na pieńiądze redukowaliśmy) na karcznię wystarczyć nie mogą, jakoż ich z różnych miejsc zasiągać muszą, tedy [z] samej tylko wody w całym starostwie odolanowskim z Sulimierzycami, miasteczkiem, i wsią Uciechow nazwaną, która ex antiquo seorsivo iure chodziła, a teraz insimul ku temu starostwu jest przyłączona, komputując prowent, rachujemy ad . . . . . fl. 100

Wkupu do puszczy i lasów odolanowskich, ponieważ żadnego nie pokazują, tedy go też w prowent nie komputujemy. A to cum tali declaratione, aby in posterum (zabiegając dalszemu tych borów spustoszeniu) nikomu się gaić nie wolno było, jako też i przedawać salvo privilegio, który JM ma od KJM na potaszu robienie, lubo go nie jest in usu.

OPOWIEDZENIE [STAROSTY]

Imieniem JW JMP wojewody inowrocławskiego, terażniejszego starosty odolanowskiego²³, wnoszono instancją, aby sumy i inne różne wydatki, jako to na postanowienie budynków przez Szwedów popalonych, które teraz JM de novo erigit, jako też i załogi różne poddanym, którym nieprzyjaciel sprzężaje wszystkie pozabierał, więc i w kontrybucyjach nieznośnych, a ustawicznych żołnierskich tychże poddanych JKM, że zastępuje, abyśmy defalkę w kwarcianych prowentach JM uczynili. Zaczyn ponieważ ta kwarta żadnym sposobem correspondere nie może takowym sumptom i ekspensom, które JM na restauracją i redintegracją tej odolanowskiej poddanych włościłożył i dotychczas spenduje, zczyn nie mając w tym facultatem decidendi, tedy te wszystkie ekspensa i sumptus erogowane pro declaratione et decisione JKM PNM odsełamy.

Summa summarum wszystkich prowentów tego starostwa odolanowskiego ze wsią Uciechowem i miasteczkiem Sulimierzycami, które przedtym seorsivo iure chodziły, a teraz insimul są złączone, facit fl. 3198/19/3.

Z tych na p. podstarościęgo, pisarza prowentowego, i inną czeladź folwarczną universaliter deducuntur fl. 198/19/3.

Restat summa fl. 3000. Od której sumy provenit quartae simplae fl. 600, którą do Skarbu Rzeczypospolitej quotannis w Rawie na Świętki iuxta praescriptum legis publicae sub privatione tenutae in duplo płacić ordynujemy.

[s. 31]

STAROSTWO PYZDRSKIE

Tego starostwa na ten czas jest in possessione WJMPani Anna Konstancyja Weyherowna, Wielmożnego niegdy JMP Mikołaja Weyhera, wojewody chełmińskiego, córka, a JW JMP Franciszka Sandiwoja Czarnkowskiego, kasztelana poznańskiego, pozostała małżonka. Produkowała

²³ Jakuba Rozrażewskiego.

penes quem liberum eiusmodi piscationis usum terazniejszego JMP dzierżawę i na potym będących auctoritate nostra lustratoria zachowujemy. A ponieważ te dobra ab immemorabili tempore puste zostają i ex antiquo żadnego poddanego ani osiadłości w nich niemasz, dlategoż nie mogliśmy inwestygować, na wielu by łanach te wioski a primaeva fundatione zasiadły, bo nam też do tego i kwitów poborowych nie produkowano.

A że JMP Konarski z tych dóbr ad praesens żadnych proventus et emolumenta nie bierze, tylko samych pastwisk i sianożęci participat, tedy intuitu horum solummodo pascuoram wkładamy na JM, aby podług dawnych kwitów kwarcianych, quotannis binąm simplam quartam do Skarbu Rzeczypospolitej dotąd, póki dalszej sejmowej ratione bonorum desolatorum nie uczyni Respublica ordynacyjnej, płacił, videlicet quartae veteris fl. 8/15/4 et novae quartae totidem fl. 8/15/4.

OPPIDUM MIESCISKO ET VILLA WIELA

Tych dóbr terazniejszym posesorem zostaje JMP Bartłomiej Niemoiewski, a to za przywilejem z łaski JKM w Warszawie die 21 mensis Martii a. D. 1662 ad cedendum de iisdem bonis, nempe Miesciska et Wiela, JMP Łukaszowi Niemoiewskiemu konferowanym, a na osobę swoją służącym, także i za cesyją wyżej mianowanego antecessora swego in castro Posnaniensi fer. 4 post dominicam Exaudi proxima [24 V] a. D. 1662 uczynioną, tudzież i za intromisyją w te dobra i ze wszystkimi ich przynależnościami officiose wziętą et de actu in terminis terrestribus particularibus Gnesnensibus fer. 2 ante festum Omnium Sanctorum proxima [30 X] a. D. 1662, ob grassantem protunc Gnesnae aerem pestiferum, in oppido Czerniowo celebratis, zeznaną et ad praesens produkowaną.

Miasteczko Miescisko

z folwarkiem

Podług opisanja lustracyjnej a. 1613¹⁸³ w tym miasteczku rolników bywało in nro 13, z których pro illo tempore na całych włóckach nro 3 siedzieli, a na półwłóckach nro 10. Czynszu na ś. Marcin powinni byli płacić z całej włóki po fl. 2/12. Z tychże rolników bywało nro 4, co po ogrodzie jednym trzymali i dawali z każdego na rok po jednym kapłonie. Osobliwie chałup było nro 4, z których do dwora annuatim najmu płacono per marcam unam. Ogrodników było nro 4, nie płacili żadnego czynszu, tylko robotę ręczną do dwora odprawowali. Włodarz był nro 1, który robót i pańszczyzny doglądał, wolen od wszystkich podatków i angaryj zostawając.

Chmielnik przy tym dworze, barzo chmielu niewiele mający, ledwo na domową dworską potrzebę i jeszcze przykupować musiano.

Kościółów 2, jeden ze dwora idąc w ulicy, pusty, na którym już niemal wszystkie dachy na on czas obalił się był, ale ten IMMPP Zakrzewscy, parafiani, niedawnemi czasy restaurowali. Drugi pusty, także niewielki w polu za miasteczkiem.

[s. 155] Za terazniejszą zaś inkursyją szwedzką to miasteczko i przez wojska cesarza JM przechody, jako też i dla ustawicznych wojsk koronnego opresyj i egzak-

¹⁸³ Zapewne chodzi tu o lustrację z 1616 r.; zob. tekst w LWW 1628 (s. 149), gdzie lustratorzy powołują się na 1613 r.

cyj nieznośnych, więc dla kontrybucyj publicznych każdorocznych — ad tantam desolationem et egestatem przyszło, że vix aliquot possunt subsistere, jako się niżej opisuje.

Mieszczankowie w Miescisku. — W tym miasteczku, Miescisko nazwanym, iuxta suprascriptam connotationem obywatele ^alicet si^a rolnicy nuncupan[tur], za przywilejami jednak a primaria fundatione et locatione eiusdem oppidi, od królów IMM polskich antecessoribus nadanemi¹⁸⁴, prawem okupnym i dożywotnym domicilia, fundos, agros, campos cum illorum attinentiis et pertinentiis ab aevo possidebant et nunc tenent et possident manumque a magnificis et gg. dominis tenentariis et possessoribus tenentur. Quae omnia sua iura et privilegia circa modernum lustrationis actum commonstrare omnino volebant, tylko impediencie temporum iniquitate do tego nie mogli przyjść, jeżeli ich jednak in effectu (ut asserunt) mieli, a miałyby im in ista nuperrima hostilitate casu iniquo zginąć, albo też si non sunt deperdita, tylko ob aliquam legalitatem ich ad praesens non reproduxerunt, tedy ich pro reproductis et demonstratis mieć chcemy, tali jednak conditione, żeby hanc legalitatem et impedimentum in proximioire castro et actis competentibus debito cursu atque ordinaria iuris via comprobowali i przy nich powinni będą być zachowani, jakoż ich de facto conservamus.

Teraz w tym Miescisku dla srogiego spustoszenia nie znajduje się tylko rolników nro 4 na całych włókach albo płosach siedzących. Czyszu płacą na ś. Marcin w włóki per fl. 2/12. Ostatek pusto stoi podług juramentu w grodzie gnieźnieńskim ratione praemissorum uczynionego.

Robocizny do folwarku 3 dni w tydzień podług dawnego zwyczaju zaciągają.

Kaczmarz jest nro 1, dworskie piwo szynkuje, czyszu płaci z roli pustej annuatim per fl. 10. Robocizny nie odprawuje, tylko do potocznych składek żołnierskich i podatków publicznych z temi rolnikami przykłada się.

Młyn na rzece Wełna nazwanej był o dwóch kołach, ale teraz tylko o jednym kole. Młynarz na trzeciej mierze zostaje. Dostawa się tego wymiaru annuatim [s. 156] żyta podług dostatecznej inkwizycyjej citra vel ultra ćw. nro 16. Wieprza karmi na rok jednego.

Wieś Wiela

Ta wieś zasiadła na włókach nro 18. Podług lustracyjej 1613¹⁸⁵ bywało kmieci nro 11, ostatek na dwór orano i siano. Teraz ta wieś funditus spustoszona, żadnego kmiecia niemasz, tylko chałupników nro 3, którzy żadnego czynszu nie dają, tylko ręczną robociznę odprawują po 2 dni na tydzień, i to przy dworskiej strawie.

Kiedy ta wieś in flore była, tedy kmiecie czynszu płacili z włóki po złotych dwu na rok, a osobliwie stróżnego per fl. 1. Kapłonów dawali po dwóch, jajec po kopie każdy.

^{a-a} Niewątpliwie zamiast: silicet.

¹⁸⁴ Zob. potwierdzenia przywilejów Kazimierza Jagiellończyka z 24 VI 1474 r. i Stefana Bato-rego z 12 I 1578 r. przez królów Jana III w dn. 7 VI 1681 r. (APP, Akta m. Mieściska, I/1) i przez Augusta II w dn. 26 I 1716 r. (tamże, I/2).

¹⁸⁵ Zapewne chodzi tu o lustrację z 1616 r.; por. przyp. 183.

Kaczmarz czynszu płacił per fl. 6.

Robić kmiecie powinni byli z włóki po 4 dni w tydzień, powóz najdalej do Bydgoszczy i do Sierska¹⁸⁶ odprawować powinni byli, co im za 3 dni w robotę potrącono.

Stawek. — Stawek niewielki za miasteczkiem niedaleko kościółka na strudze, która idzie z błot i od stawów Mielosławskich, jest na dwoje staji wzdłuż, a na staje wszere. Bywa w nim rozmaita ryba. Według lustracyjnej dawnej taksowano go na fl. 20.

Według dawnej tedy lustracyjnej opisawszy te dobra, in quali statu quondam zostawały i co za powinności oddawać dworowi poddani powinni byli, a to dlatego, żeby in futurum, jeżeli do melioracyjnej tychże dóbr przyjdzie, constaret ex moderna-que lustratione o tych wszystkich powinnościach clare pateret. Widząc tak znaczną tych dóbr przez wojnę i inne adversitates ruinę i dezolacją, ad deductionem proventuum nie zdało się nam przystąpić, a to dla dyminucyjnej kwarty, która by inde subsequi musiała.

Tedy podług przeszłych kwitów wkładamy, aby JMP dzierżawca kwartę do Skarbu Rzeczypospolitej quotannis według prawa statu [s] tempore dotąd, póki druga lustracja nie nastąpi, płacił. Której in simplo provenit quartae veteris fl. 111/16/7½, quartae novae similiter fl. 111/16/7½.

¹⁸⁶ Czersko, wieś położona nad Brdą w pobliżu ujścia do Wisły (cyt. za Z. Guldonem, LWW 1628, s. 149, przyp. 211).

[f. 6v] Zasiadło to miasto na łanach albo śladach nro 18½. Z każdej włóki oddawać powinni po ośm ćwiertni owsa. Przychodziło ćw. nro 148, teraz zaś dla spustoszenia odprzysiężonych łanów nro 13¼ podług juramentu w grodzie poznańskim in positione actorum terrestrium fer. 6 post dominicam Invocavit quadragesima proxima [20 II] 1660 a. uczynionego, provenit z łanów nro 5¼, ćw. nro 42 per fl. 1/16, facit . . . . . fl. 64/12

Szосу wszyscy mieszczanie generalnie na rok w dzień ś. Marcina (do którego i Żydzi przykładać się powinni) płacą mc. 20, facit . . . . . fl. 32

Gajowe albo leśne od mieszczan i od obywatelów różnych w mieście zasiadłych, którzy końmi i wołmi do puszczy i lasów według dawnego zwyczaju po drwa tak na budynki, jako i na opał domowy jeżdżą, czyni iuxta modernam possessionem na rok citra vel ultra . . . . . fl. 30

[f. 7] Szewcy. — Na ten czas jest szewców nro 9, którzy tak gajowego, jako i jatecznego zamkowi po gr 12 płacą na rok, facit . . . . . fl. 3/18

Robotę powinni do zamku: każdy z nich z osoby swojej powinien folwarcznej czeladzi nowych butów chłopskich po 4 pary z swego własnego rzemienia dobrych urobić, które im z zamku po fl. 1/12 mają być płacone.

Także podszycia dwoje albo trzewików dwoje, które im mają być po gr 15 także płacone. A gdy to oddadzą, już ich nie powinien zamek do więcej robocizny niewolić, chyba iuxta cursum modernum płacenia takowej roboty.

Rzeźnicy. — Bywało ich antiquitus nro 16, tandem nro 2, a teraz żadnego nie-masz, bo im Żydzi rzemiosło odjęli.

Szynkarki. — Bywało ich antiquitus nro 12, a teraz tylko nro 9. Płacą zamkowi czynszu od szynku po gr 12, facit . . . . . fl. 3/18

[f. 7v] Garnarze seu zduny. Bywało ich 2, a teraz nro 3. Każdy z nich na Suchedni daje garnków nro 60 na potrzebę zamkową, które oddawszy nie powinni żadnej innej robocizny odprawiać zamkowi, tylko za słuszną zapłatą.

Rybacy i ich powinności. — Bywało antiquitus rybaków nro 6, teraz dla spustoszenia nieprzyjacielskiego i wielkich przez przeszłych dzierżawców egzakcji tylko ich jest nro 2. Na rok od rzeki płacą po fl. 16, facit . . . . . fl. 32

Obroki także według zwyczaju dawnego po dwa na tydzień oddawają.

Jarmarki. — JMP staroście należą 3 jarmarki: jeden na niedzielę Krzyżową, drugi na ś. Wit, trzeci na ś. Marcin, których obwencyje taxantur citra vel ultra fl. 60. Inne zaś jarmarki należą miastu, z których prowentu żadnego [f. 8] nie kładziemy, ponieważ na reparacyją mostów i dróg powinni ten dochód łożyć.

Prasołowie. — Bywało prasołów antiquitus nro 3, ^ateraz tylko nro 2^a, co w budkach pod ratuszem sól sprzedają. Płacą czynszu annuatim po fl. 1/18, facit . . . fl. 3/6

Cło zamkowe, którego iuxta arendam modernam Żydzi rogozińscy annuatim płacą . . . . . fl. 12

Jednak, iż to jest contra legem publicam, uznawamy mieszczan rogozińskich do trzymania tego cła bliższych za tymże kontraktem, wyżej mianowanym, w czym im Żydzi żadnej prepedycyjej nie powinni czynić i od tych czas tej arendy poprzęs-

^{a-a} Dopisano tą samą ręką po liczbie: fl. 3/6.

tać mają, za tą nas staroście, mieszczan

Stacyji żadnej ta onym nie wywodzi

[f. 8v] Pieniąd pokazali, udawając, żadnej niemasz no

Podwodne pi pocztę należących, i pensione komprobo

Wóz wojenny lustracyji i dawnyci z motyką i siekierą wować mieszczanie

Wybraniec. — powinni, gdy [f. 9]

Ius patronatu natus seu collationi cuius praesentationi munus parochiatu nami produkowany scisuram lignorum ficiis ecclesiasticis s

komisyją de data G przez pewne osoby ventuum et obventu respectu eiusdem libribus, pecudibus et commissio expedita

Ma także idem r których antiquitus do roboty swojej za mięsia żadnego pod banowi tylko należ ordinarum.

[f. 10] Bednar tylko do zamku sta według dawnego z

Pastwiska. — tak jednak, żeby sz

⁸⁴ Wzmianka o pl

⁸⁵ Arch. Publ. Pot rumentu Kazimierza Ja

Mokozecz, in qua silva tantum quattuor stadia pro suprascripta villa Międzylesie concessa, tum et incipiendo a flumine Gozebenatka usque ad Garbatka et a via⁷³ Obornicensis usque ad silvam eundo de Regozno versus Oborniki — tum et praetorium rasorum, postrzygálnia dictum, pensum seu waznica et 16 mensas panni.

Item pokazali przywilej electionis liberae quattuor virorum de medio sui ad expedienda negotia consulatus idoneorum, ex quibus unum generosus capitaneus, pro tempore existens, confirmare tenetur absque ulla procrastinatione in quolibet anno, de actu [f. 3v] Varsaviae in conventu Regni die 17 Febr[uar]ii a. D. 1600 otrzymany⁷⁴.

Pokazali także przywilej śp. KJM Zygmunta super fora annualia et septimanalia, primum pro fer. 2 Rogationum, alterum pro festo s. Viti martyris, patroni ecclesiae parochialis, tertium pro festo s. Martini episcopi, septimanale vero forum pro feria 5, de data Cracoviae die S. Trinitatis [31 V] a. 1523⁷⁵.

Item pokazali przywilej śp. KJM Zygmunta III de data 1592 a. Cracoviae die 15 mensis Aprilis, którym przywilejem jarmark pro festo Divisionis Apostolorum [15 VII] temu miastu nadać raczył⁷⁶.

Pokazali także przywilej KJM śp. Władysława IV de data Varsaviae die 23 Augusti a. D. 1641 na dwa jarmarki temuż miastu konferowany, to jest [f. 4] pro festo Epiphaniarum, drugi pro fer. 2 post dominicam Laetare⁷⁷.

Item pokazali przywilej śp. KJM Zygmunta de data Vilnae die 4 mensis Junii a. 1535 et hoc super forum annuale die sabbativo et non dominico celebrandum⁷⁸. Zaczyn stosując się do tego przywileju, aby burmistrz i z radą tego przestrzegali, żeby w niedzielę targów nie bywało żadnych, auctoritate nostra nakazujemy.

Item produkowali przywilej Sigismundi Augusti de data Varsaviae die s. Hedvigis [15 X] a. D. 1556 konferowany, quibus civibus vectigal per unum grossum a quolibet curru per mercatores et vectores peregrinos solvendum idque ad restaurationem pontium in flumine Welna existentium, exigeri concessit⁷⁹.

Cech mielcarski alias piwowarski. — Pokazali przywilej KJM ś. [f. 4v] p. Zygmunta III de data Varsaviae die 5 mensis Novembris a. D. 1615⁸⁰, którym przywilejem ordynacją cechu tego JKM konfirmować raczył.

Cech szewski. — Pokazali przywilej śp. Władysława IV de data Varsaviae in comitiis generalibus Regni die 10 mensis Septembris a. D. 1641⁸¹ onym konferowany, którym przywilejem JKM cech ten in omnibus eorundem punctis et articulis konfirmować raczył.

⁷³ W rkp. mylnie: villa. Zwrot w niniejszym tekście począwszy od słowa incipiendo, a kończąc na versus Oborniki jest dosłowny z dokumentem Władysława Jagielly z 1427 r. i późniejszymi transumptami (APP, Akta m. Rogoźna, I/2, I/6, I/15).

⁷⁴ Tamże, I/16, dok. oryg. z adnotacją lustratorów z 1661 r.

⁷⁵ Tamże, I/4, dok. oryg. z adnotacją jw.

⁷⁶ Tamże, I/14, dok. oryg. z adnotacją jw.

⁷⁷ Tamże, I/18, dok. oryg. z adnotacją jw.; MK, 186, k. 329v—330.

⁷⁸ APP, Akta m. Rogoźna, I/7, dok. oryg. z adnotacją jw.

⁷⁹ Tamże, I/9, dok. oryg. z adnotacją jw.

⁸⁰ APP, Akta cechowe m. Rogoźna, nr 8, dok. oryg. z adnotacją jw.

⁸¹ Tamże, nr 11, dok. oryg. z adnotacją jw.

Cech
urząd mie
cum appe

Także
rola Gruc
także z po
pieczęci m

Cech
Andrzeja
data et ac
daną, reka
sławetnego
miejską za

Cech
duntur. Po
na wolną

Pokaza
tatis i wsz
viae die 2
Władysław
dekreta i p
żące, konfi
towane et
toż miasto

JMP staro
ciągał. Wie
existentium
minamy, a
taurowali.
szem, eod

Także
przy jarma
prawę mo

Osiad
mów nro
domów i
drobne oc

^a W rk

^b W rk

⁸² Zob
ski, starost
przedstawio

⁸³ APJ